

**GOSPODARSKA ZBORNICA
SLOVENIJE**

SKEP · SLUŽBA ZA KONJUNKTURO IN EKONOMSKO POLITIKO

VSEBINA:

- Konjunktura – svet 2003 -2004
- Poslovna pričakovanja
- Konjunktura v Sloveniji 2003 –2004
- Trendi v proizvodnji in storitvah
- Menjava s tujino, plačilna bilanca
- Gibanje tečajev
- Gibanje cen
- Cene surovin – 2003 - 2004
- Obrestne mere
- Varčevanje, zadolženost, likvidnost
- Naložbe
- Trg dela, plače
- Dohodkovna politika, reforme
- Dajatve in javne finance
- Kapitalski in nepremičninski trg
- Dokumentacija (seznam tabel, tabela 19 – napovedi)

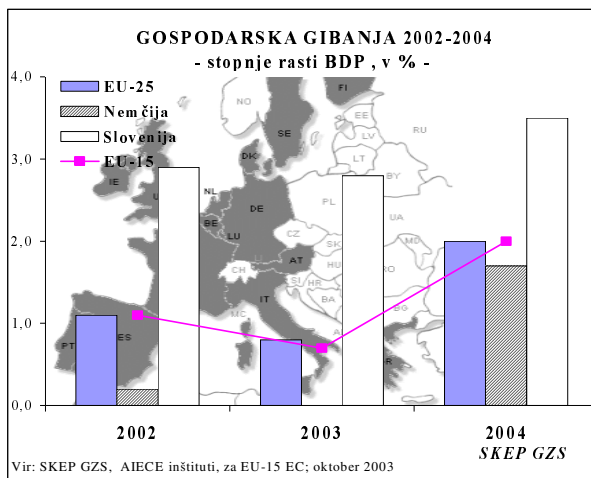
KONJUNKTURNA GIBANJA, strokovna revija - November 2003, letnik 11, številka 4, zaključeno v Ljubljani, 14.11.2003.

NASLOV UREDNIŠTVA:

SKEP- Služba za konjunkturo in ekonomsko politiko, Gospodarska zbornica Slovenije, Dimičeva 13, 1504 Ljubljana, tel. 01/5898-166, fax: 01/5898-100; E-mail: skep@gzs.si

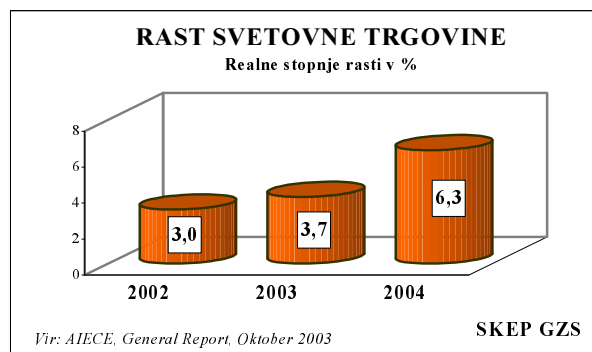
1. KONJUNKTURA – SVET 2003/2004

Nizka ekonomska dinamika, značilna za evro področje EU v letu 2003 in razočaranje ob stalnem **odlaganju preobrata** v konjunktornem ciklusu najbolj razvitih svetovnih ekonomij sta vplivala na poslovni utrip v letu 2003 in na slabše povpraševanje in konjunkturo v Evropi od pričakovane. Na jesen se je **mednarodno okolje** zlasti pod vplivom napovedi o oživljanju v ZDA sicer začelo popravljati, evropski prognostiki pa so napovedali večje impulze konjunkturo šele za kasnejša četrletja 2004. Strukturni problemi in šibka aktivnost velikih evropskih držav kot so Nemčija, Francija, Italija, za zdaj po mnenju stroke omejujejo možnost močnejšega cikličnega oživljanja in pospeška k konjunkturi. Uresničevanje evropskega SGP – Stability&Growth Pact, z zahtevami po spoštovanju Maastrichtskih meril, je v državah evro področja oteženo zlasti s presežanjem dovoljenih javnofinančnih primanjkljajev (do 3 odstotka BDP, kar presegajo tudi države kot je Nemčija in Francija) in tudi inflacije (več držav). Ob že nizkih obrestnih merah ni pričakovati, da bi ECB – Evropska centralna banka še naprej zniževala obrestne mere. V fiskalnih politikah držav EU pa je značilna predvsem usmeritev k zniževanju davkov (*tax cuts*), ki naj bi pospeševalo domačo potrošnjo in s tem konjunkturo.

Posledično naj bi oživljala tudi investicijska aktivnost. Trg dela v Evropi pa bo ostajal zadržan, z nizkimi letnimi stopnjami rasti zaposlovanja (0,3 odstotka). Povprečna gospodarska rast držav EU-15 bi lahko dosegla v letu 2003 0,7 in v letu 2004 okoli 2 odstotka. Del učinka prinaša v letu 2004 tudi koledar, z razporeditvijo praznikov bolj v prid produktivnosti. Največja in dobro pripravljena **širitev EU** na EU-25 v maju 2004, ki naj bi **povečala število potrošnikov trga EU za 16 odstotkov, skupno kupno moč Unije**

pa za 8,4 odstotke, bo po naši oceni pozitivno vplivala na evropski utrip. Pri cikličnem oživljanju ekonomije ZDA, ki se je začelo in ki naj bi se pospešilo v naslednjih četrletjih, pa so tudi elementi tveganja – predvsem primanjkljaji plačilne bilance in fiskalni, omejene možnosti monetarne in fiskalne politike, občutljiv trg dela in v ZDA zelo občutljivo zaupanje potrošnikov. Podobno je pri sedanjem oživljanju konjunkturo Japonske, ki se še vedno sooča z nerešenimi problemi na finančnem področju in potrebo po finančni konsolidaciji.

V Aziji so izgledi za visoke stopnje rasti, okoli 6 do 7 odstotkov v letih 2004-2005, predvsem zaradi zelo dinamičnega razvoja na Kitajskem. V Latinski Ameriki je oživljanje zmerno, nekaj efektov izhaja iz deprecij valut. Zaradi nihanj **cen nafte** navzgor v letih 2002 in 2003 in ob oceni, da naj bi se naftne cene v letu 2004 gibale v povprečju okoli 25-26 dolarjev za sod, velja računati na razmeroma ugodno konjunkturo v vrstah dežel izvoznic nafte. V Evropi sta to zlasti Rusija in Norveška.

Trendi kazalcev konjunktura – svet

	2002	2003 ocena	2004 napoved
Obseg svetovne trgovine*	3,0	3,7	6,3
Gospodarska rast držav EU-15*	1,1	0,7	2,0
- Gospodarska rast v Nemčiji*	0,2	0,0	1,7
Gospodarska rast AC-10 (nove čl.EU)	2,3	3,1	3,8
Gospodarska rast v ZDA*	2,4	2,3	3,4
Gospodarska rast - Japonska*	0,2	1,8	1,4
Razmerje 1EUR=USD-letno O, predpostavke	0,94	1,12	1,13
Rast cen evro področje – letno O	2,1	2,0	1,7
Cena nafte, USD/sod	25	28	25

Viri: Ocene in napovedi SKEP GZS in AIECE inštituti-oktober 2003
*Realne stopnje rasti v % na preteklo leto

Največja neznanka v letošnjih valutnih razmerjih je bilo razmerje med **dolarjem in evrom** in njegov vpliv na realna gibanja. Z lanskim povprečnim 0,94 je to razmerje že v spomladi doseglo 1,17 dolarja za evro. Letno povprečje bo po sedanjih ocenah okoli 1,13 in za drugo leto so sedanje predpostavke med 1,12 do 1,15. Evropa izgublja v konkurenčnosti.

Njeno oživljanje konjunkturnega ciklusa bo – kot kaže – najšibkejše v vsem zadnjem desetletju.

Svetovna trgovina bo po sedanjih ocenah letos zrasla za 3,7 in v letu 2004 za 6,3 odstotka, pri čemer bo utrip gospodarske aktivnosti in izvoznih tokov bolj intenziven za **ZDA**, ki so s svojo ekonomsko politiko očitno bolj uspele vplivati na ciklična gibanja, kot Evropa. Gospodarska rast ZDA naj bi letos dosegla 2,3 odstotkov, prihodnje leto pa naj bi presegala 3 odstotke. Po drugi strani bo za sedanjo petnajsterico **Evropske unije** konjunktura od vplivu domačega povpraševanja in izvoza v trendu rahlo boljša. Zadnje ocene kažejo za letos 0,7%, v prihodnjem letu pa 2% povprečne gospodarske rasti za EU-15. Nekatere države – zlasti Nemčija, so se letos soočile z ničelno rastjo ter z **nevarnostjo deflacije**. Tudi naši izvozniki na nemški trg in na nekatere druge trge so pod povečanim pritiskom zniževanja cen v evrih za njihove izdelke. To jim ob sedanji stroškovni inflaciji (pritiske energetske in surovinskih cen ter stroškov dela) slabša poslovne izgleda in rezultate. Inflacija v državah EU se giblje med 0,5 (Nemčija) do 5 odstotkov (Irska), z izgledi da bo povprečna letna inflacija držav Unije prihodnje leto največ 2 odstotka. Domače **povpraševanje** bo v Evropi rahlo oživljalo – zlasti z investicijsko potrošnjo in deloma s potrošnjo gospodinjstev, vendar impulzi ne bodo močni.

Med tranzicijskimi državami bi **Rusija**, ki je drugi največji izvoznik nafte na svetu in je pridobila z rastjo naftnih cen lahko še pomenila razmeroma ugodno tržišče. Za večino **JV Evrope** ni na voljo običajnih napovedi o kazalcih konjunktura, razmere pa so negotove, kljub številnim naložbam na to področje.

Višjo gospodarsko rast in močnejši utrip konjunktura od povprečja držav EU v Evropi za leti 2003/2004 lahko pričakujemo za **bodoče članice** EU (ACC-10), ki se bodo v Unijo vključile maja 2004. Za letos je izjema Češka, z zelo nizkimi impulzi rasti in obenem tudi s skoraj ustavljeno inflacijo. Inflacijo sta uspeli znižati tudi Poljska in Madžarska, ki pa se soočata z visokimi primanjkljaji, tako da so druga merila Maastrichta zanj v pripravah na prevzemanje evra zelo zahtevna, bolj kot za Slovenijo. Pričakovana gospodarska rast za leto 2004 za ti dve državi je med 3 in 4 odstotki.

Impulze za naše **uvozno povpraševanje** bo treba v Evropi iskati pri državah – novinkah v EU ter pri Rusiji. Med državami – sedanjimi članicami EU pa naj bi bilo še največ utripa konjunktura pri Veliki Britaniji, Irski, Grčiji, Španiji in Finski (glej tabele o kazalcih konjunktura v Dokumentaciji).

Ocene tečajev evra za valute nekaterih držav

	2002	2003	2004
	1 evro = ...		
Poljska (zlot)	3,86	4,37	4,48-4,65
Češka (krona)	34,8	36	35
Madžarska (forint)	243	252	250
Švedska (krona)	9,2	9,1	9,0
Danska (krona)	7,43	7,46	7,46
Velika Britanija (funt)	0,63	0,69	0,71
Švica (frank)	1,47	1,52	1,53

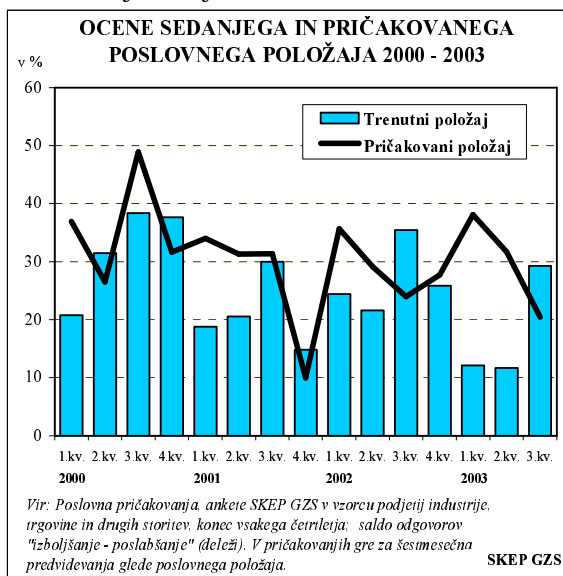
Vir: AIECE inštituti in SKEP, oktober 2003

Fiskalna politika v državah EU je bila v letu 2003 manj restriktivna, predvsem z vidika spoštovanja SGP (Stability&Growth Pact) in javno finančni primanjkljaji so se povečali. V vrsti držav (npr Avstriji, Franciji, Nemčiji) so v teku strukturne reforme socialnih sistemov. **Denarna politika** ECB (Evropske centrale banke) naj bi težila k izpolnjevanju kriterijev SGP, obrestne mere naj bi ostajale nizke.

V jesenskih mesecih 2003 se je v Evropi med podjetji začela popravljati pred tem dalj časa šibka **poslovna klima** poslovnih operatorjev. Indeksi zaupanja in **poslovnih pričakovanj** so v trendu porasli, čeprav so za povprečje držav EU-15 v saldu še naprej negativni.

2. POSLOVNA PRIČAKOVANJA

V Sloveniji je bilo poslovno vzdušje, ki ga merimo s četrtletnimi anketami SKEP GZS »**Poslovna pričakovanja**«, na jesen 2003 še zadržano, čeprav so pri večini glavnih poslovnih parametrov, ki jih merimo, ocene podjetij pri nas v saldu pozitivne. Analiza večletnega trenda pa potrjuje, da v Sloveniji sedanjih poslovnih pričakovanj podjetij kljub temu še ni mogoče jemati kot nedvoumen znak bistveno boljše konjunktura.

Po naši anketi je septembra 2003 svoj **trenutni poslovni položaj** ocenilo kot dober v povprečju 38 odstotkov anketiranih družb v Sloveniji, kot slab pa 8. To razmerje pomeni sicer izboljšanje aktualnih poslovnih ocen v primerjavi s tremi predhodnimi četrtletji. Po drugi strani so se **šestmesečna pričakovanja** gospodarskih družb, to pot do marca 2004, celo poslabšala, kar ni dober znak.

V povprečju je izrazilo prepričanje v vidno izboljšanje poslovnega položaja in konjunktura že v naslednjih dveh trimesečjih le 34 odstotkov, poslabšanje pa 12 odstotkov. Večina (54 odstotkov) jih je prepričana, da se v tem času še ne bo zgodilo nič dramatičnega in da bo šlo za zdaj bolj za ohranjanje dosedanjih konjunkturalnih razmer. Med dejavnostmi je industrija tudi tokrat ocenjevala svoj položaj slabše, bolj optimistične pa so ocene trenutnih poslovnih razmer v domači trgovini, pa tudi v večini drugih storitvenih dejavnosti.

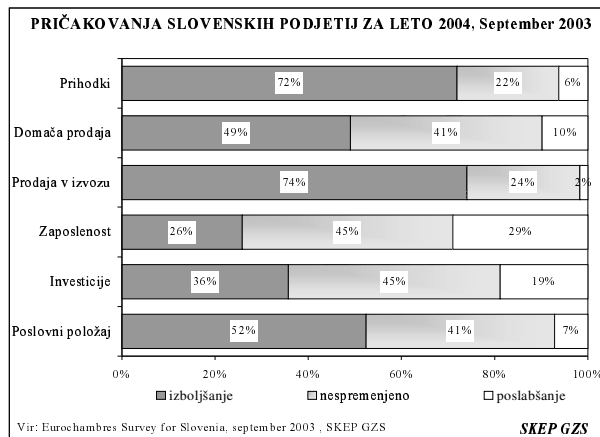
Kratkoročna poslovna pričakovanja v letu 2003 - po anketah SKEP GZS

PODROČJE POSLOVANJA	Za 1.četr. 2003	Za 2.četr. 2003	Za 3.četr. 2003	Za 4.četr. 2003
Proizvodnja	37	39	16	25
Prodaja	28	37	22	27
Izvoz	39	46	31	14
Naročila	-26	-18	-20	-22
Prodajne cene	-6	-2	-21	-12
Zaposlenost	-16	-7	-18	-17
Investicije	16	21	16	11
Likvidnost	-1	-6	0	3

Vir: Poslovna pričakovanja, ankete SKEP GZS med podjetji; saldo ± napovedi za naslednje 3 mesece

Kratkoročna, **trimesečna pričakovanja**, za zadnje četrtletje leta 2003, so v naši anketi ob koncu predhodnega četrtletja po odgovorih podjetij nakazovala trend izboljšanja glede rasti proizvodnje in skupnih prodaj, žal pa so se za to trimesečje spet vidno **poslabšala izvozna pričakovanja**. Tudi napovedi **naročil** - merjene s saldonom pričakovanj o naraščanju in upadanju - ostajajo nizke in so v saldu še naprej negativne. **Cenovna pričakovanja** menjalnega sektorja so glede na okoliščine nizka in v saldu še negativna, kar pomeni da več podjetij pričakuje, da bo moralo cene znižati, kot pa je tistih, ki naj bi jih povečali. Investicijske napovedi so pozitivne, vendar za to četrtletje nekoliko previdnejša, zlasti v industriji. Rahlo izboljšanje beležimo v povprečju pri kratkoročnih napovedih likvidnosti. Napovedi **zaposlovanja** ostajajo za četrto trimesečje leta 2003 v okviru poslovnih pričakovanj v povprečju negativna, podobno kot sredi leta (glej tabele v Dokumentaciji).

V splošnem lahko za poslovna pričakovanja v Sloveniji s konca tretjega trimesečja 2003 ocenimo, da so že v pričakovanju vplivov **sprememb na evropskem zemljevidu**, predvsem pa v pričakovanju časa, ko naj bi dejansko začeli delovati boljši impulzi svetovne konjunktura, ki do nas sežejo z določenim časovnim zamikom. Trenutni poslovni položaj in **vzdržnost se v takšnih razmerah** za vrsto družb zlasti v nekaterih predelovalnih dejavnostih še slabša, še posebej za podjetja - izvoznike v dolarjih. Pri slednjih kaže element hudih valutnih sprememb upoštevati tudi kot »višjo silo«.

Letna poslovna pričakovanja za prihodnje leto 2004, ki jih merimo v okviru projekta *Eurochambres European Survey*, odražajo nekaj manj poslovnega optimizma kot so ga minula leta za prihajajoče leto, vendar pa podjetja pri večini poslovnih parametrov kljub temu pretežno le računajo na boljše rezultate od letošnjih. Realno rast **prihodkov** pričakuje za leto 2004 72 odstotkov anketiranih, znižanje pa 6, ali v saldu +66. Letna pričakovanja glede izvoznih prihodkov so spet boljša od domačih prodaj. **Poslovno zaupanje**, merjeno z oceno splošnega poslovnega položaja za leto 2004, pa je v saldu pozitivnih in negativnih ocen (+45) bistveno višje, kot pa je trenutno za leto 2003 (+15 – glej tabele v Dokumentaciji).

3. KONJUNKTURA V SLOVENIJI

Ocena trendov povpraševanja in gospodarske rasti v Sloveniji za leti 2003 in 2004 za zdaj potrjuje možnost nadaljnje zmerne pozitivne gospodarske rasti, čeprav je le-ta pod višino, ki bi dolgoročno omogočala zadostno realno konvergenco do EU. V naši jesenski napovedi ocenjujemo glede na vse, zlasti mednarodne okoliščine, celoletno rast slovenskega **BDP za leto 2003 na 2,8** odstotkov glede na preteklo leto, kar pomeni znižanje napovedi iz pomladi za pol odstotne točke. Glavni vpliv na to je imelo nižje tuje povpraševanje ob šibki evropski

konjunkturi. V letu 2004, po vstopu v EU, za zdaj računamo tudi na nekaj **novih impulzov** (tržnih, strukturnih, v produktivnosti, v tujih vlaganjih, turizmu, itd), nekaj učinkov na kratek rok pa bo tudi negativnih (finančnih, v menjavi z JV Evropo itd). Za **leto 2004** nam naša ocena na podlagi glavnih komponent povpraševanja nakazuje za zdaj kot možno **rast BDP okoli 3,5 odstotka** - v odvisnosti od nekaterih sprememb v strukturi menjave s tujino in v strukturi domače potrošnje.

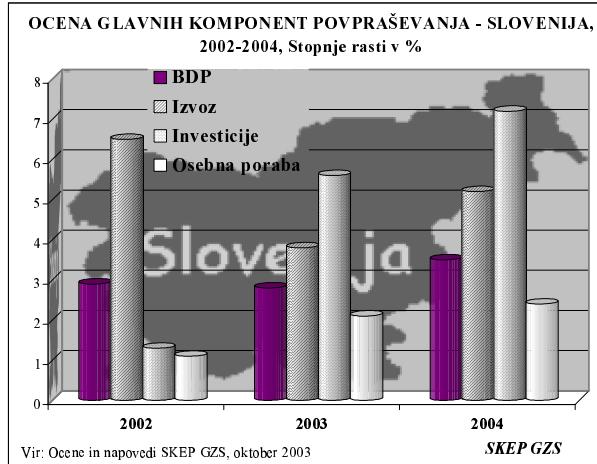
Ocene kazalcev konjunktura jesen 2003 - Slovenija

Realne stopnje rasti na preteklo leto oz. raven *	2002	2003* ocena	2004* napoved
BDP -	2,9	2,8	3,5
Osebna poraba	1,1	2,1	2,4
Javna poraba	2,5	4,0	4,0
Investicije	1,3	5,6	7,2
Izvoz (blago in storitve)	6,5	3,8	5,2
Uvoz (blago in storitve)	4,9	4,9	6,0
Plače	2,0	2,0	2,3
Zaposlenost	0,6	0,0	0,2
Cene – letno povprečje	7,5	5,7	4,5
Kratkoročne obr. mere (3 m)**	8,7	6,8	5,7
Kratkoroč. obr. mere (3 m)***	13,2	10,7	8,7
Tečaj EUR v SIT	226	234	240

Vir: 2003, 2004: ocene in napovedi SKEP GZS, oktober 2003; 2002: SURS in BS; Opombe: *Kot deflator uporabljamo splošni indeks cen; **mednarodno primerljive, za zakladne menice *** za podjetja v bankah

Izvoz blaga in storitev, ki je glavni motor gospodarske aktivnosti, se bo letos po tej oceni v povprečju realno povečal za 3,8%, v letu 2004 pa znova med 5 in 5,5 odstotki. Uvozne napovedi glavnih partnerjev tako oceno dopuščajo – zlasti tudi ob dejstvu vstopanja Slovenije v EU in tudi ob možnosti pospeška menjave z ostalimi novinkami. **Uvoz** naj bi v letih 2003- 2004 v povprečju rasel celo malo hitreje kot izvoz. Za razliko od vrste drugih novink v EU Slovenija ob tem za zdaj nima težav s primanjkljajem **plačilne bilance**, nasprotno, na letni ravni še naprej ohranja presežek tekočega računa oziroma pozitivni saldo plačilne bilance.

Domače povpraševanje v Sloveniji bodo v letu 2004 po pričakovanjih spet bolj pospeševale **investicije** (infrastruktura, vlaganja v tehnologijo, vlaganja nerezidentov, stanovanjska gradnja...). **Poraba gospodinjstev** in kupna moč domačega trga pa bo v letu 2004– skladno s razpoložljivimi prejemki - po naši oceni rasla po zmerni stopnji, nekaj nad 2 odstotkoma, kljub temu, da bo verjetno nekaj prilivov trenutne kupne moči tudi ob izteku stanovanjske varčevalne sheme. Javna poraba izkazuje po naši oceni kljub vsemu hitrejšo realno rast od povprečja in produktivnosti, če jo merimo z enakimi deflatorji, kot je splošni.

Glede **inflacije** je skladno z vsemi našimi predhodnimi napovedmi realno pričakovati okoli 5,7 odstotno celoletno povprečno rast za leto 2003 in okoli 4,5 odstotkov za leto 2004. V primerjavi s preteklimi leti bi moralo priti v letu 2004 do nižjih vplivov fiskalnih (davčnih) učinkov na cene, glavne surovine (nafta) bodo po pričakovanjih povzročale manj pritiska, ni pa smiselno pričakovati, da bi se inflacija brez hujših posledic za gospodarsko rast in trg dela že to leto spustila na raven držav z najnižjimi stopnjami.

Trg dela je po sedanjih ocenah in ob negotovostih zadržan in za zdaj – razen v zelo specifičnih dejavnostih – v menjalnem sektorju še ni pravih izgledov za povečanje zaposlovanja, tudi ne v letu 2004. Vrsta delodajalcev npr v predelovalnih dejavnostih je ob rastočih stroških dela in nujni večje konkurenčnosti soočena z zahtevo, da opravi enak obseg poslovanja z manj zaposlenimi. V letu 2003 bo povprečna realna **rast plač** okoli 2 odstotka in v letu 2004 – ob nižji inflaciji in pogoju višje produktivnosti – okoli 2,3 odstotka na zaposlenega.

V trenutnih predpostavkah glede **tečajev** upoštevamo pri tečaju Evro/SIT tudi obet, da bi z začetkom leta 2005 Slovenija vstopila v ERM2, ki je »čakalnica« za vstop v Evropsko monetarno unijo in kasnejši prevzem evra. Z vidika menjalnega sektorja, je ob ugotovitvi ekonomski politiki, ki ne prevali vsega bremena na producente in izvoznike, smiselna čimprejšnja uveljavitev evra in čim krajše možno obdobje ERM2. Naša ocena tečaja za 1 evro za leto 2004 je 240 SIT v povprečju. To bi pomenilo zaostajanje rasti tečaja za predvideno rastjo cen za 2 odstotni točki, kar bi lahko z vidika izvoznikov bilo še znosno in ne bi ogrožalo realne konvergence in nujno potrebne rasti. Nesprejemljivost povečevanja stroškov menjalnemu sektorju morajo ob tem upoštevati tudi predvidene, sicer nujno potrebne strukturne reforme, tudi zdravstvena in davčna.

4. TRENDI V PROIZVODNJI IN STORITVAH

a) Industrija

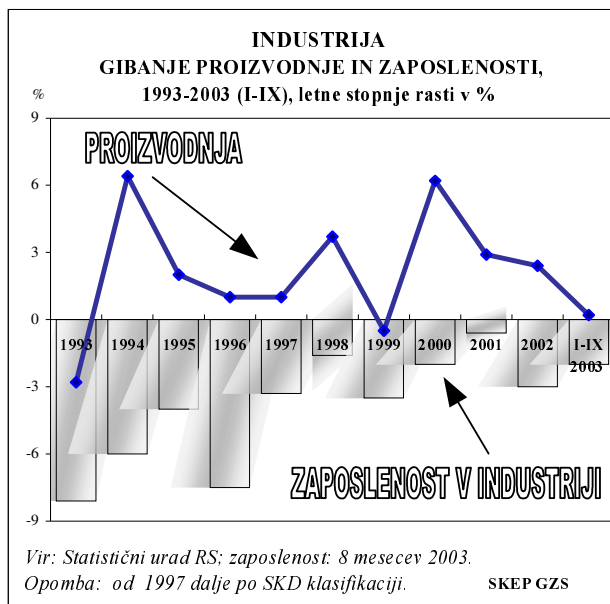
Dinamika industrijske proizvodnje v Sloveniji kaže v zadnjih dveh mesecih na nadaljevanje obdobja nizke rasti ter povečevanja zalog. V povprečju prvih devetih mesecev 2003 je slovenska industrija proizvedla le za 0,2 odstotka več kot lani v enakem času. Na ravni povprečne je bila v tem času tudi rast proizvodnje v predelovalnih dejavnostih, ki predstavljajo 89 odstotkov celotne industrije. Rudarstvo je v tem času povečalo proizvodnjo za 5,1 odstotka, v oskrbi z elektriko, plinom in vodo pa so podjetja proizvodnjo zmanjšala za 1,6 odstotka.

Stopnje rasti obsega industrijske proizvodnje in zaposlenost v industriji, v %

	VIII 2003 VII 2003	IX 2003 VIII 2003	I-IX 2003 I-IX 2002
Industrija skupaj	-20,3	32,8	0,2
C Rudarstvo	-32,9	40,0	5,1
D Predelovalne dejavnosti	-19,8	32,1	0,2
E Oskrba z elektriko, plinom, vodo	-21,2	39,3	-1,6
Zaposleni v industriji*	-0,2	...	-2,0
D Predelovalne dejavnosti*	-0,1	...	-1,9

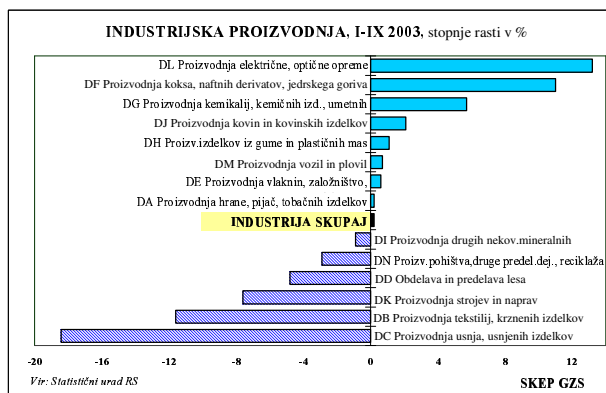
Vir: Statistični urad RS, november 2003

* za obdobje januar-avgust 2003

Znotraj predelovalnih dejavnosti so obseg proizvodnje v prvih devetih mesecih letos najbolj povečali v proizvodnji električne in optične opreme (za 13,2%) v proizvodnji naftnih derivatov (za 11,1%), ter proizvodnji kemikalij in kemičnih izdelkov (5,7%). Zmanjšanje obsega proizvodnje pa je bilo v devetih mesecih največje v proizvodnji usnja

in usnjenih izdelkov, kar 18,4-odstotno, in v tekstilni industriji, 11,6 odstotno. Manj izdelkov kot lani v tem času so v prvih devetih mesecih izdelali tudi v proizvodnji strojev in naprav, v proizvodnji nekovinskih in mineralnih izdelkov in v proizvodnji pohištva.

Kljub skromni rasti obsega industrijske proizvodnje, so se zaloge izdelkov v prvih devetih mesecih leta 2003 glede na lansko enako obdobje dvignile v povprečju za 4,2 odstotka, v predelovalnih dejavnostih pa so bile za 5,3 odstotka višje. Po kazalcu rasti zalog med drugim izstopajo proizvodnja električne in optične opreme (43,8%), proizvodnja izdelkov iz gume in plastičnih mas (13,3%) in proizvodnja kovin (9,1%).

Ob zmanjševanju zaposlenosti – v industriji za 2 odstotka, v predelovalnih dejavnostih pa za 1,9 odstotka, se je produktivnost v povprečju prvih osmih mesecev 2003 povečala za 1,8 odstotka.

b) Gradbeništvo

Vrednost gradbenih del narašča. Najbolj se letos povečuje vrednost gradbenih inženjerskih objektov, v osmih mesecih nominalno za 35,6 odstotkov. Gre za nadaljevanje trenda iz leta 2002 s posebnim poudarkom na nezmanjšani dinamiki avtocestnega programa. Pomembna so tudi dela na izgradnji energetskih objektov, objektov povezanih z varstvom okolja in ostale komunalne infrastrukture. Delež gradbenih inženjerskih objektov je letos 54 odstoten in je malce nižji ob povečanju vrednosti stavb za 3,7% ter s tem deleža stavb na 46%. Vrednost stanovanjske gradnje po statistiki zaostaja (za 17,5%), čeprav je v zadnjem času že čutiti nove impulze. Tu velja upoštevati tudi, da precej del zlasti pri vzdrževanju in obnavljanju objektov in pri individualni gradnji opravijo podjetja, ki jih ni v statističnih poročilih, ker zaposlujejo manj kot 10 delavcev.

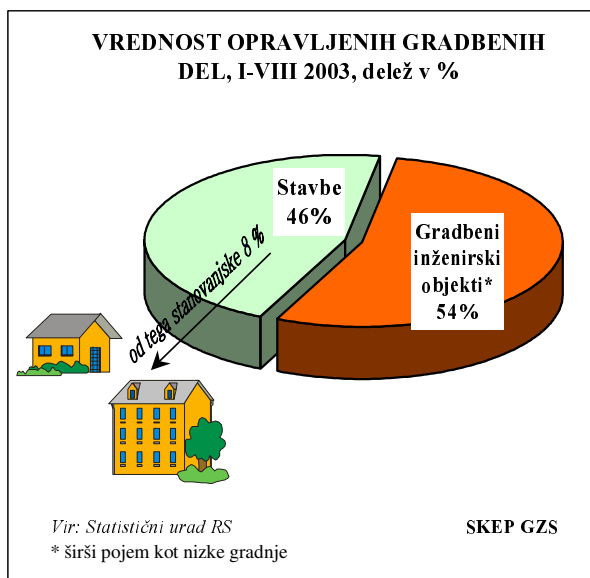
Z razliko od preteklih letos ni na voljo informacij o gradbenih delih v tujini.

Vrednost opravljenih gradbenih del in efektivne ure delavcev

	I-VIII 2003 v mio SIT	Indeksi		Delež v %
		VIII 2003 VIII 2002	I-VIII 2003 I-VIII 2002	
Vrednost opravljenih gradbenih del	214.569	120,5	118,5	100,0
Po vrsti gradbenih objektov:				
Stavbe	100.173	111,6	103,7	45,9
- od tega stanovanjska	13.861	169,2	82,5	8,2
Gradbeni inženirski objekti*	114.396	129,2	135,6	54,1
Efektivne ure delavcev (1000 ur)	19.475	99,4	98,1	

Vir: SURS, Nekateri pomembnejši podatki RS št.9/03, podjetja z nad 10 delavci;
*nov pojem od 1.1.2003 (širši kot nizka gradnja) zajema podatke, ki niso stavbe.

Število **efektivnih ur** delavcev na domačih gradbiščih pa je v osmih mesecih letos zaostajal za 1,9%, glede na enako obdobje preteklega leta, čeprav je v primerjavi z polletnimi podatki ugodnejše. Vzroki so v fizičnem obsegu in strukturi gradbenih del, v posodobljenih tehnoloških postopkih in boljši organizaciji, temelječi na racionalizaciji.

Razmere na gradbenem tržišču še niso stabilne – razen na področju avtocestnega programa. **V letu 2004** je pričakovati več dela na področju izgradnje energetskih objektov na spodnji Savi in naprav za prenos električne energije, nadaljevanje izgradnje objektov za varstvo okolja in komunalne infrastrukture. Glede na sprostitev sredstev iz Stanovanjsko varčevalne sheme je pričakovati rast povpraševanja in povečanje stanovanjske gradnje, ki se je letos znižala pod lansko. Še vedno je preveč problemov pri prostorski politiki, zlasti pri dokumentaciji povezani s prostorom, pripravi zemljišč itd, kar vse dodatno vpliva na višje cene

stanovanj. Z novo zakonodajo naj bi prišlo do večje zaščite kupcev stanovanj, saj je neodgovoren odnos nekaterih špekulativnih investorjev v zadnjem času povzročil škodo ne le kupcem stanovanj, ampak tudi gradbenim izvajalcem in industriji gradbenega materiala.

c) Trgovina

V trgovini so se v prvih treh četrtletjih 2003 **prihodki od prodaje** realno povečali za 4,7 odstotka. Najvišjo realno rast izkazuje letos trgovina z **motornimi vozili, motornimi kolesi in rezervnimi deli ter opremo**, kjer je bil prihodek višji od lanskega realno za 13 odstotkov. Za 6,1 odstotka se je v tem letu realno povečal tudi prihodek v trgovinah z motornimi gorivi.

Tako kot ob polletju je tudi v devetih mesecih nadpovprečno rasel prihodek od prodaje v **trgovini z neživili**, ki je bil realno višji od lanskega za 7 odstotkov. V tem okviru je najbolj rasel prihodek v prodajalnah s pohištvom in gospodinjskimi aparati, realno za 12,5 odstotka, v prodajalnah farmacevtskih in kozmetičnih izdelkov za 12,1 odstotka in v prodajalnah s tekstilom, oblačili in usnjenimi izdelki (11,2 odstotka).

V prodajalnah knjig, časopisov in drugih **specializiranih prodajalnah** je porast prodaje ponovno višji, glede na lani v tem času realno za 6,1 odstotka. Nižjo rast pa izkazuje letos trgovina na drobno po pošti (prihodek višji realno za 1,3 odstotka).

Po drugi strani je trgovina z **živili, pijačami in tobakom** po realnem obsegu za 0,6 odstotka pod lansko ravniyo. Večji, 11,2 odstoten padec prihodka pa je bil letos v nespecializiranih prodajalnah, pretežno z neživili.

Realna rast prihodkov v trgovini – po dejavnostih, v%

	2002	I-VIII 2003 I-VIII 2002
SKUPAJ	4,7	4,7
Trgovina z živili, pijačami, tobakom	1,9	-0,6
Trgovina z neživili	9,5	7,0
• Farmacevtski, kozmetični izdelki	15,5	12,1
• Tekstil, oblačila, usnjeni izdelki	38,8	11,2
• Pohištvo, gospodinjski aparati	9,8	12,5
Trgovina z motornimi vozili, gorivi, vzdrževanje, popravila	2,6	7,4
• Trgovina z motornimi vozili	7,0	13,0
• Trgovina z motornimi gorivi	-2,4	6,1

Vir: Statistični urad RS, oktober 2003

d) Turizem

Trendi **rasti turističnega obiska** in deviznega priliva se nadaljujejo tudi v letu 2003. V prvih devetih mesecih je Slovenijo obiskalo 1.829.681 turistov. Delež tujih gostov je 62% (leta 2000 je bil 56%, leta 1996 50%), kar umešča Slovenijo med države, ki so bolj usmerjene v tujski turizem. Število tujih gostov se je to leto povečalo za 5 odstotkov. Letos se je po letih stagnacije povečal tudi obisk domačih gostov, za 2%. Podobna so bila tudi gibanja prenočitev. V devetih mesecih je bilo skupnih prenočitev za 3% več kot lani, nočitev tujih gostov je bilo za 5% več, domačih za 1% več.

Skupaj smo s turizmom v osmih mesecih zaslužili 802,5 mio evrov ali odstotek več kot lani v enakem obdobju. Če upoštevamo turizem v ožjem pomenu besede – priliv v hotelih in agencijah – pa je rast enaka rasti tujskega turističnega obiska (5%). Enako velja za igralnice. Odliv turističnih deviz pa je znašal 486,4 mio evrov ali 2% več kot lani v enakem obdobju. Pozitivni saldo turistične devizne bilance za osem mesecev znaša +316 milijonov evrov in je za odstotek manjši kot lani.

Turistični devizni priliv I–VIII 2003 (v tisoč EUR in indeks 2003/2002)

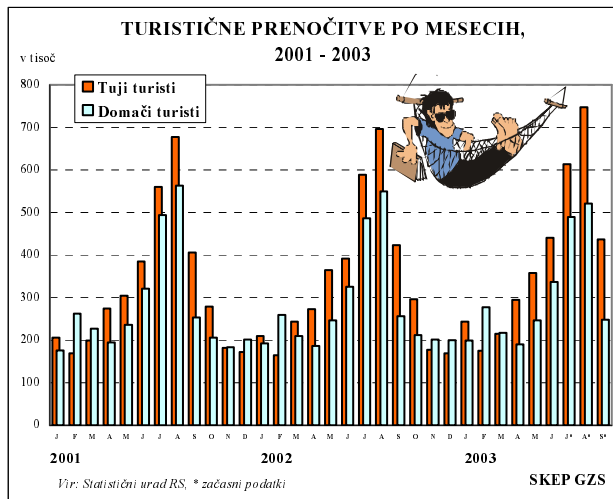
	Priliv	Indeks
Turistična podjetja/pptv	106.636	105
Igralnice/pptv	113.373	105
Mejne prodajalne/pptv	40.663	95
Zdravljenje/pptv	8.069	74
Izobraževanje/pptv	6.357	68
Drugo/pptv	99.675	110
Ostala plačila s karticami	80.203	102
Ocena plačil s tolarско gotovino	347.555	98
Odliv	486.392	102
Skupaj	802.531	101

Vir: Banka Slovenije, 17.10.2003, predhodni podatki

Napovedi Svetovne turistične organizacije, da bo v Sloveniji tujski turizem rasel še enkrat hitreje kot je predvideno povprečje za EU-15, se uresničujejo. Letos se je turistični obisk povečal iz vseh zahodnoevropskih držav, razen iz Nemčije, kjer je upad 6 odstoten. Porast obiska iz Avstrije in Italije je bil 2-odstoten, skoraj za tretjino se je povečal obisk iz Nizozemske, ki tudi sodi med naše najpomembnejše izvorne turistične države in vse odkar imamo svojo državo je letos prvič zaznati tudi povečanje turističnega obiska iz skandinavskih držav – Švedske (8%), Finske (68%) in Danske (18%). Obisk raste tudi iz vzhodnoevropskih držav, razen iz Poljske, Belorusije in Baltičkih držav. Pomembna je 5 odstotna rast obiska iz sosednje Hrvaške, iz Madžarske (16%), iz Ruske federacije (11%), pa tudi iz Slovaške (85%). Obisk iz Združenih držav Amerike, Kanade in Avstralije je na podobni ravni kot pred letom dni, iz Japonske beležimo upad, iz

Izraela 27-odstotni porast (glej tabele v Dokumentaciji).

Največje rasti obiska so letos deležni gorski kraji, Ljubljana ter zdraviliški kraji.

e) Banke

Na koncu tretjega četrtletja je **bilančna vsota** slovenskih bank presežala stanje ob koncu leta 2002 za dobrih 8 odstotkov. Hitreje od povprečja letos napredujejo majhne in srednje banke, največje tri banke pa so po rasti zaostajale. V strukturi **naložb bank** je prišlo v primerjavi s koncem lanskega leta do manjšega upada deleža finančnega sektorja, do zelo majhnega povečanja deleža kreditov nefinančnim družbam in naložb v vrednostne papirje: krediti finančnemu sektorju so se zmanjšali za 16,8 mlrd, krediti nefinančnim družbam so se povečali za 201,3 mlrd in naložbe v vrednostne papirje za 146,6 mlrd. Tudi v strukturi obveznosti je prišlo do manjših premikov. Zelo hitro so se povečale obveznosti do tujih bank za 35% (164 mlrd), vloge nebančnega sektorja pa so narasle le za 3,5% (111 mlrd).

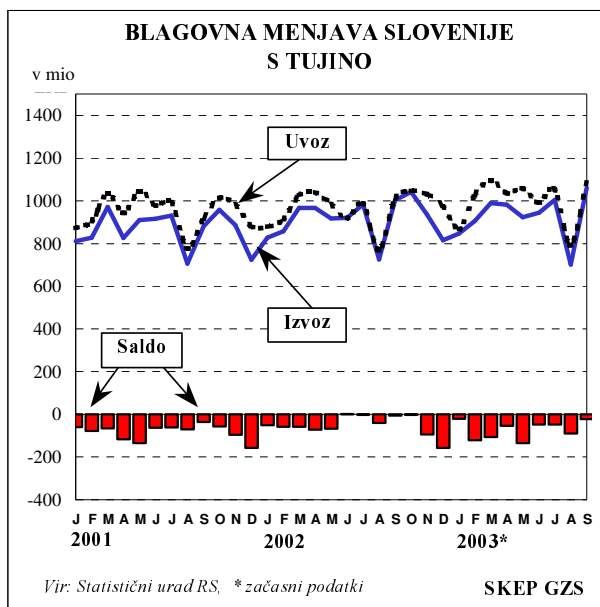
Neto **obrestna marža** je v prvih devetih mesecih znašala 3,3% (obrestni odhodki so se zmanjševali hitreje od obrestnih prihodkov), marža finančnega posredništva pa 5%. Bruto dohodek bank je za 8 odstotkov večji v primerjavi z enakim lanskim obdobjem tako, da je **dobiček** bank, ob stroških rezervacij, ki so za dober odstotek večji od enakega lanskega obdobja in operativnih stroških, ki so večji za skoraj 7%, po znesku (43,7 mlrd) skorajda povsem enak lanskemu, donosnost na kapital pa je nekoliko nižja. V bankah so sicer v letu 2003 opravili večje, a različno uspešne spremembe informacijske tehnologije, ob uvedbi transakcijskih osebnih računov sredi leta.

5. MENJAVA S TUJINO, PLAČILNA BILANCA

a) Blagovna menjava

Trendi v menjavi s tujino so se na začetku jeseni izboljšali, vendar so izgledi rasti izvoza v vsem letu 2003 vseeno pod prvotnimi napovedmi. V **devetih mesecih** je bilo **izvoza blaga** za 8.357 milijonov evrov, nominalno za 2,3 odstotka več kot lani v devetih mesecih. **Uvoz blaga** letos raste hitreje od izvoza. V tem obdobju smo uvozili za 9.006 milijonov evrov ali za 5,6 odstotka več kot lani. V prvih treh četrletjih leta je **blagovni primanjkljaj** znašal 648 milijonov evrov, kar je za 82 odstotkov več od lanskega v tem času.

V **tolarskih vrednostih** je bilo v prvih treh četrletjih blagovnega izvoza za 1.947 milijard SIT ali za 5,8 odstotka več kot lani v tem času, uvoza pa za 2.098 milijard ali za 9,3 odstotka več. Glede na medvalutna in cenovna gibanja ocenjujemo, da je letos doslej blagovni **izvoz realno** porasel za **3-3,5 odstotka**, **uvoz pa za prek 6 odstotkov**.

September je bil po obsegu izvoza letos eden najuspešnejših mesecev. K večjemu in rekordnemu mesečnemu izvozu blaga (1.062 milijonov evrov) je pripomogel tudi delovni koledar – izvoz je bil nominalno višji od lanskega septembrskega za 5,9 odstotka. Tudi uvoz je bil v tem mesecu močnejši (1.085 milijonov evrov), vendarle pa je mesečni blagovni primanjkljaj v tem mesecu ostal na nizki ravni (23,4 milijona evrov, v letošnjem letu drugi najnižji mesečni primanjkljaj).

Blagovna menjava Slovenije s tujino, v evrih

	Vrednost v milijon EUR		Stopnje rasti v %	
	IX 2003	I-IX 2003	IX 2003	I-IX 2003
IZVOZ - skupaj	1.062	8.357	2,2	2,3
Evropska unija-15	613	4.927	3,0	0,5
CEFTA	100	760	2,1	8,2
UVOZ – skupaj	1.085	9.006	7,8	5,6
Evropska unija-15	720	6.052	4,9	3,9
CEFTA	104	840	8,6	2,8
SALDO – skupaj	-23	-648		
Evropska unija-15	-107	-1.125		
CEFTA	-4	-80		

Vir: Statistični urad RS, predhodni podatki

Letos je v blagovni menjavi razmerje med izvozom in uvozom slabše z vsemi skupinami držav naših partnerjev, izjema je le skupina CEFTE oziroma večine držav, ki se prihodnje leto pridružujejo novi EU. Tako se je v primerjavi z lanskim, blagovni primanjkljaj z **državami Evropske unije** (15 držav) v devetih mesecih letos povečal za 203 milijone evrov. Do poslabšanja je prišlo zlasti zaradi večjih primanjkljajev z Nemčijo, Avstrijo in Francijo. Ob povečanem uvozu – iz Nemčije za 5,6%, iz Francije za 1,1% – je izvoz iz Nemčije nazadoval za lanskim v tem času za 4,7%, iz Francije za 15,8%. V Avstrijo smo v tem času izvozili za 5% več blaga, bilanca s to državo pa se je poslabšala zaradi večjega uvoza (za 8,2%). Večji »skok« navzgor smo imeli letos pri izvozu v Italijo (13,1%), v Irsko (31,9%), Nizozemsko (11,7%), Španijo (28,8%) in Švedsko (8,4%), ki so bile tudi države z boljše konjunkturo.

Deleži slovenske blagovne menjave z EU v skupni menjavi, v %

	2002	I-IX 2002	I-IX 2003
IZVOZ	59,4	60,0	59,0
UVOZ	68,0	68,3	67,2

Vir: Statistični urad RS

Hitrejšo rast izvoza letos v devetih mesecih beležimo s sedanjimi **državami CEFTE**. Saldo trgovinske bilance s temi državami skupaj pa je glede na lanskega v tem času nižji za 35 milijonov evrov. Izvoz je v te države porasel nominalno za 8,2 odstotka in uvoz za 2,8 odstotka. Najbolj je izvoz porasel s Slovaško in Madžarsko od pridružitvenih držav, med ostalimi pa tudi v Bolgarijo in Romunijo. Izvoz v Češko pa je letos nazadoval.

Blagovna menjava z **državami EFTE** je letos pri izvozu nazadovala, uvoz pa se je povečal. Med posameznimi državami se je najbolj, za 24,5% povečal uvoz iz Norveške. Pomembneje, kar za 35,8% se je letos povečal izvoz v države **neevropske članice OECD**. Za okoli 77 milijonov evrov se je glede na lani izboljšala trgovinska bilanca s temi državami, predvsem zaradi visokega porasta izvoza v **ZDA** (za 52%).

Presežek v menjavi z JV državami **na ozemlju nekdanje Jugoslavije** se znižuje. V devetih mesecih letos se je glede na lani znižal za 16 milijonov evrov. Skupni izvoz v te države je letos za 1,1 odstotka višji, povečal se je na Hrvaško, za 4,6 odstotka in v Srbijo in Črno goro za 2,7 odstotka. Uvoz blaga iz teh držav je bil letos višji za 7,7 odstotka. Še naprej pa se znižuje uvoz iz Makedonije.

b) Plačilna bilanca

Bilanca blagovne menjave z **Rusijo** in **drugimi državami iz nekdanje Sovjetske zveze** se je glede na lanska gibanja letos poslabšala. Izvoz je v devetih mesecih za 6% višji, uvoz iz teh držav pa za 16,7% višji od lanskega v tem času. Z Rusijo je menjava ponovno živahnjša (izvoz za 8,9% višji od lanskega, uvoz pa za 17,2% višji). Izvoz se letos povečuje še v nekatere druge države: Belorusijo, Kazahstan, Ukrajino, pa tudi v Estonijo in Latvijo.

Za razliko od prvih osmih mesecev, ko smo imeli primanjkljaj, je bilo v devetih mesecih letos po podatkih Banke Slovenije v **tekočem računu plačilne bilance za 56 milijonov EUR presežka** (lani v enakem času je imela Slovenija 334 milijone evrov presežka). Finančni in kapitalski račun letos izkazujeta primanjkljaj v višini 100 milijonov evrov, lani v tem času pa je bilo 335 milijonov evrov.

V tekočih transakcijah plačilne bilance je bil v devetih mesecih dosežen **blagovni primanjkljaj**, ki po plačilno bilančni definiciji doslej znaša 341 milijonov evrov. Na to je vplival predvsem višji uvoz blaga. Letos je **storitveni presežek** nižji od lanskega – izvoz storitev je bil v 9 mesecih nominalno višji za 0,7 odstotka (prilivi od turizma za 3,3 odstotka), za 5,9 odstotka pa so bili višji odlivi za storitve (odlivi za potovanja za 4,6 odstotka).

Plačilna bilanca Slovenije s tujino, I-IX 2003

	Prilivi	Odlivi	Saldo
	Tokovi v milijon EUR		
TEKOČI RAČUN	11.059	11.003	56
Blago	8.460	8.800	-341
Storitve	1.864	1.450	414
• Transport	497	300	197
• Potovanja	933	549	384
Dohodki od dela in kapitala	412	487	-74
Tekoči transferi	323	266	57
KAPITALSKI IN FINANČNI RAČUN			-100
KAPITALSKI RAČUN			5
FINANČNI RAČUN			-105
• Neposredne naložbe			-117
Domače v tujini			-195
Tuje v Sloveniji - NTI			77

Vir: Banka Slovenije, november 2003

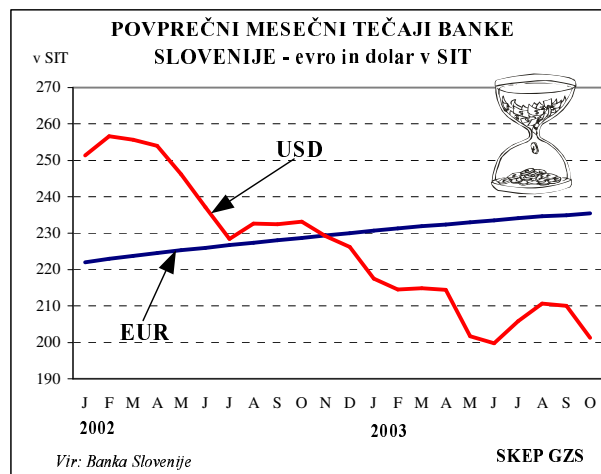
Na presežek v tekoči plačilni bilanci so vplivala pozitivna gibanja **tekočih transferov**, medtem ko so bili **dohodki od dela in kapitala** sicer še naprej negativni, vendar pa v primerjavi z lanskimi manj negativni. Letos so višji od lanskih prihodki od kapitala, nižje pa so plačane obresti.

Letos so **neposredne naložbe** po obsegu bistveno manjše od lanskih - v devetih mesecih so domače naložbe v tujino (odlivi) za 2,5 krat presegle prilive od naložb tujcev v Slovenijo. Tuje neposredne naložbe so v devetih mesecih letos znašale 77 milijonov evrov (lani v tem času prek ene milijarde evrov).

6. GIBANJE TEČAJEV

Letos se v svetu nadaljuje krepitev skupne evropske valute **EUR**. V razmerju do dolarja je evro dosegel najvišjo povprečno vrednost 1,17 v juniju in ponovno v oktobru, medtem ko je v vmesnih treh mesecih do dolarja nekoliko slabel. , ponovno pa je bil evro na 1,17 dolarja tudi v oktobru letos. V prvih desetih mesecih se je **razmerje USD/EUR** glede na lansko enako obdobje tako spremenilo v korist evra že za 20 odstotkov. V letu 2002 je bilo to razmerje v povprečju 0,94 evra za 1 dolar, v **letu 2003** pa bi bilo to **razmerje po ocenah med 1,11 - 1,12**.

	Junij 2003	Julij 2003	Avgust 2003	September 2003	Oktober 2003
1 EUR = USD	1,17	1,14	1,11	1,12	1,17
1 USD = EUR	0,86	0,88	0,90	0,89	0,86

Na domačem deviznem trgu v Sloveniji je **evro**, ki pomeni prek 85% blagovne valutne strukture, letos v povprečju v tolarjih rasel od 0,1-0,3 odstotka mesečno. Oktobra je bil srednji tečaj evra 235,48 SIT, v **desetih mesecih letos** pa je v povprečju veljal 233,20 SIT. V primerjavi z decembrom 2002 je bil

srednji tečaj evra oktobra letos tako višji za 2,4 odstotka, kar pomeni v tem času nadaljnji realni padec, saj so domače cene v tem času zrasle za 4,2%.

Tečaj evra in dolarja

Povprečni tečaji BS v SIT in razmerje med dolarjem in evrom

Povprečni tečaj BS, (tolarjev za 1 enoto)	2001	2002	2003 (I-X)
• Evro	217,19	226,22	233,20
• Dolar	242,75	240,24	209,14
Razmerje dolar/evro (1€ = ...\$)	0,90	0,94	1,11

Vir: Banka Slovenije; preračuni SKEP GZS

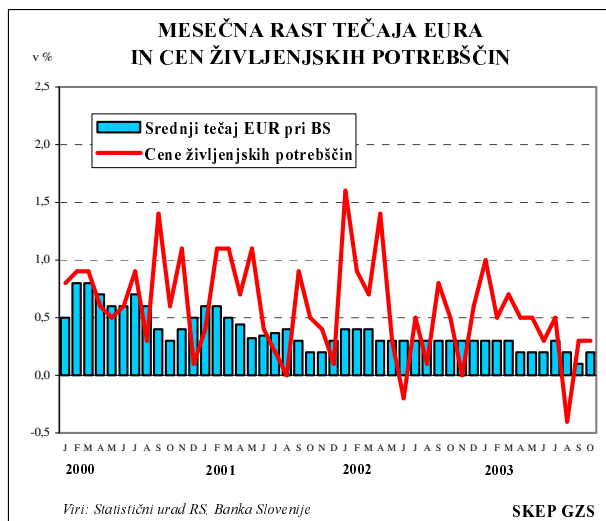
Tečaj **ameriškega dolarja**, ki se je v SIT letos v prvi polovici leta zniževal (izjema je bila 0,2% rast v marcu), je julija in avgusta nekoliko porasel (za 3,0 oziroma 2,3 odstotka), od septembra dalje pa v tolarjih znova pada. Oktobra je bil dolar v tolarjih povprečno vreden le še 201,24 SIT, kar je bilo za 4,2% manj kot septembra. V primerjavi z decembrom lani pa je to 11 odstotkov manj. V **desetih mesecih** je bil vreden **209,14 SIT**. Oktobrska vrednost dolarja je bila tako za 22 odstotkov nižja od njegove rekordne vrednosti iz februarja 2002, ko je dolar v tolarjih dosegel 256,60 SIT. Izvoznikom na dolarsko področje to pomeni negativni učinek višje sile.

Gibanje vrednosti tečaja EUR v SIT

	Srednji tečaj BS	Podjetniški tečaj N.L.B.
Povprečje I-XII 2002	226,22	226,70
Januar 2003	230,70	231,05
Februar	231,30	231,68
Marec	231,90	232,26
April	232,39	232,76
Maj	232,93	233,31
Junij	233,49	233,83
Julij	234,12	234,37
Avgust	234,70	234,89
September	234,99	235,17
Oktober	235,48	235,72
Povprečje I-X 2003	233,20	233,50

Vir: Banka Slovenije, Nova Ljubljanska banka

Konkurenčnost slovenskega gospodarstva v tem smislu se letos slabša, še posebej z vidika izvoznikov. Domače cene so letos v desetih mesecih v povprečju rastle za 5,7 odstotka in domači stroški producentov so rasli skladno s povprečno rastjo cen in še več. Medtem pa je bila rast tečajev bistveno počasnejša, saj je glede na lansko enako obdobje evro porasel za 3,4 odstotka, dolar pa je imel v povprečju v tolarjih kar za 13,8 odstotka nižjo vrednost kot lani. Škarje rasti stroškov in prihodkov se z vidika izvoznikov bolj in bolj zapirajo.

V obdobju ko bo Slovenija **vstopala v ERM 2** (mehanizem delovanja menjalnih tečajev), ki pomeni čakalnico za vstop v EMU in prevzem evra z letom 2007 kot svoje valute ocenjujemo, da bi bila za Slovenijo sprejemljiva in možna zmerna 4,5 odstotna inflacija v letu 2004 in med 3–4 odstotna v letu 2005, zaostajanje rasti tečaja evra pa ne bi smelo biti počasnejše od inflacije za več kot 2 odstotni točki. Po naših prvih ocenah bi to pomenilo, da bi bil tečaj evra v letu 2004 v povprečju 240 SIT in 245 SIT v letu 2005. Večje zaostajanje tečaja evra za cenami bi v tem občutljivem času lahko preveč obremenilo izvozni sektor in s tem ogrozilo nujno potrebno realno konvergenco – rast BDP.

7. GIBANJE CEN

Gibanje cen v Sloveniji v zadnjih mesecih vendarle potrjuje pričakovanja o postopnem zniževanju inflacije. Rast cen je bila po negativni rasti v avgustu v dveh jesenskih mesecih - septembra in oktobra – precej umirjena, tako da je medletna **stopnja inflacije** v oktobru znašala **4,8%**, povprečna letna inflacija pa 5,7%.

Politika vlade glede nadzorovanih cen in fiskalno prilagajanje z uravnavanjem trošarin pri gorivih sta bila z vidika zniževanja inflacije do sedaj učinkovita. Problematične še vedno ostajajo cene, ki so sicer proste, vendar v veliki meri monopolne ali pa v domeni lokalnih skupnosti. V tržnih sektorjih, kjer se cene oblikujejo prosto pod vplivom delovanja konkurence in gibanja tečajev so možnosti za prilaganje cen precej bolj omejene. V obeh mesecih do konca leta večjih cenovnih pritiskov ne pričakujemo; povprečna letna stopnja inflacije naj bi po naši oceni dosegla 5,7%, tako kot smo predvidevali že spomladi.

Za leto 2004 lahko do formalnega vstopa Slovenije v EU s 1. majem pričakujemo še nekatere strukturne korekcije cen, vendar pa do pritiska na inflacijo s strani dodatnih fiskalnih obremenitev ne bi smelo prihajati. Povprečna letna inflacija bi po naši oceni lahko dosegla raven do 4,5%, čeprav so ambicije glede inflacije povezane s postopnim prevzemanjem evra v Sloveniji v nekaterih krogih tudi bolj optimistične.

Gibanje cen 2003 (stopnje rasti v %)

2003	Cene življenjskih potrebščin	Cene na drobno	Cene industrijskih izdelkov
Avgust			
VIII 03/VII 03	-0,4	-0,3	0,0
I-VIII 03/I-VIII 02	5,9	6,2	5,5
VIII 03/VIII 02	5,5	2,7	2,3
September			
IX 03/VIII 03	0,3	0,3	0,2
I-IX 03/I-IX 02	5,8	6,1	2,7
IX 03/IX 02	5,0	4,7	2,5
Oktober			
X 03/IX 03	0,3	0,2	0,2
I-X 03/I-X 02	5,7	5,9	2,6
X 03/X 02	4,8	4,1	2,3

Vir: Statistični urad RS, avgust - oktober 2003

Cene življenjskih potrebščin so se tako septembra kakor tudi oktobra povečale po 0,3 odstotka. Kumulativna rast cen, merjena od začetka leta, je bila v prvih desetih mesecih 4,2-odstotna. V obeh jesenskih mesecih so izraziteje rasle cene obleke in obutve, nekaterih medicinskih in terapevtskih izdelkov, med storitvami pa cene najemnin in prenočevanja v domovih. Storitve so se od oktobra lani do oktobra letos v povprečju podražile za 6,2%, blago pa za 4,3%.

Rast cen se v letu 2003 enakomerno znižuje v večini skupin cen, ki sestavljajo indeks cen življenjskih potrebščin, razen v tistih, na katere so pomembneje vplivali davčni in administrativni ukrepi ter vremenske razmere. Primerjava rasti cen med letošnjim in lanskim obdobjem prvih devetih mesecev kaže, da so se v tem obdobju zaradi rasti fiskalnih obremenitev najbolj podražili alkoholne pijače in tobak, za 12,9 odstotka. Cene komunalnih storitev so bile v prvih devetih mesecih glede na enako lansko obdobje višje za 10,6 odstotka, med njimi kanalščina za 23,3%. Železniški prevozi so bili v tem obdobju dražji za 15,3%, cestni prevozi pa za 5,2%. V letošnjem letu so se zvišale tudi cene prenočevanja v hotelih, tako da so bile glede na primerljivo lansko obdobje višje za 15,2 odstotka. Negativen trend rasti cen pa – verjetno tudi zaradi hitrega tehnološkega napredka – v indeksu beležimo pri audio-video opremi ter še bolj pri foto in računalniški opremi.

Rast cen, merjena z **indeksom cen na drobno** je bila oktobra 2002 na medletni ravni 4,1 odstotna in v povprečju desetih mesecev 5,9-odstotna.

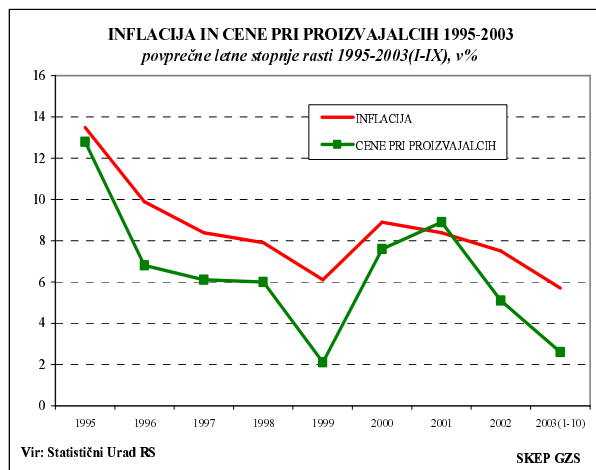
Dinamika rasti **nadzorovanih cen** je bila v devetih mesecih letos v povprečju nižja od rasti **prostih cen**: po izračunih Banke Slovenije so bile septembra na medletni ravni proste cene višje za 5,5% nadzorovane cene pa za 3,5%. Med nadzorovanimi cenami naj bi se cene derivatov v tem obdobju zvišale za 0,6%, elektrike pa za 3,9%. Višjo rast so dosegle druge nadzorovane cene (6%), kjer je velik vpliv cen nekaterih komunalnih storitev. Po metodološko nekoliko drugačnem izračunu UMAR pa so bile regulirane cene junija v primerjavi z enakim mesecem preteklega leta višje za 5,5 odstotkov, od tega energija za 4,9 %, druge regulirane cene pa za 6,9%.

Struktura gibanja cen 2001 – 2003 (povprečne letne stopnje rasti v %)

	2001	2002	IX 03 IX 02
Cene življenjskih potrebščin	8,4	7,5	5,0
- nadzorovane cene	12,2	7,5	3,5
- proste cene	7,7	7,6	5,5

Vir: Banka Slovenije, Denarni pregled, oktober 2003

Cene **industrijskih proizvodov** pri proizvajalcih so se po dveh mesecih mirovanja tako septembra kakor oktobra povišale po 0,2-odstotka. Industrijske cene so se od oktobra lani do oktobra letos v povprečju zvišale za 2,3%, v povprečju desetih mesecev pa za 2,6%. Med industrijskimi dejavnostmi so se cene po podatkih za v prvih devet mesecev najbolj zvišale v proizvodnji pohištva ter drugih predelovalnih dejavnostih (6,5%), v proizvodnji nekovinskih mineralnih izdelkov (6%) ter v proizvodnji hrane in pijač (4,3%). Znižanje cen smo zabeležili pri proizvajalcih električne in optične opreme ter v proizvodnji kovin.

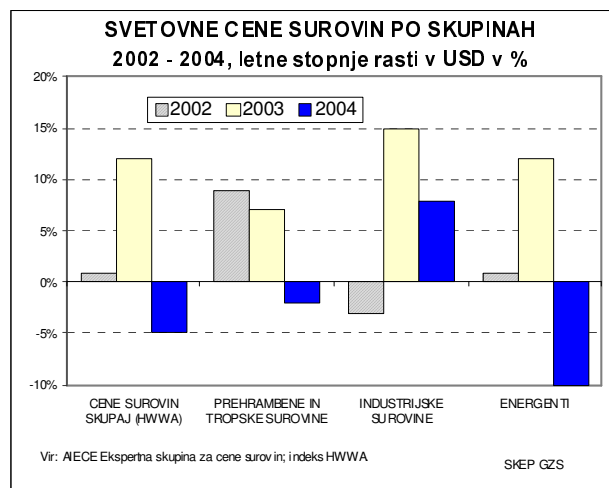

Letna stopnja **inflacije** je bila septembra 2003 v **EU (15)** na letni ravni **1,9 odstotna**, v **EMU** območju pa **2,1 odstotna**. Enake stopnje inflacije smo tu beležili tudi septembra lani. Med državami so septembra 2003 najvišje medletne stopnje inflacije beležili na Irskem (4,5%), v Grčiji (3,8%) in na Nizozemskem (3,6%), najnižje pa v Nemčiji (1,0%), v Belgiji (1,2%) in na Finskem (1,4%).

Cene **industrijskih izdelkov** pri proizvajalcih v **EU** so septembra 2003 v primerjavi s preteklim mesecem ostale nespremenjene, glede na lani september pa so bile višje za 1,1%. Med državami EU so se te cene v letu dni najbolj zvišale v Italiji za 2,5%, v Nemčiji so bile višje le za 1,9% in na Nizozemskem za 2,3%. V Belgiji, na Portugalskem in Finskem so industrijske cenene v letu dni v povprečju znižale.

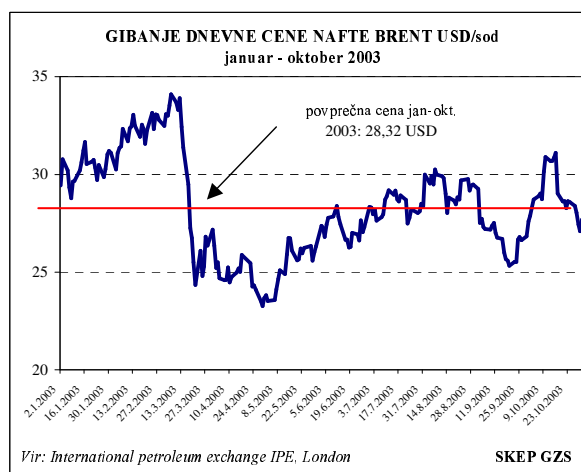
8. SVETOVNE CENE SUROVIN

Letošnja jesenska ocena gibanja svetovnih cen surovin je bila pripravljena v času šibke gospodarske rasti v državah EU, ter ob prvih signalih postopnega oživljanja v ZDA in na Japonskem. Največ impulzov na trgih surovin je tako ponovno prihajalo iz Azije, zlasti iz Kitajske in Vzhodne Azije ter iz Rusije. Ob upoštevanju predpostavk o postopnem oživljanju svetovnega gospodarstva v letu 2004 ter o nadaljnji krepitvi evra napram dolarju, naj bi bile po sedanjih oceni **povprečne cene surovin** na svetovnih trgih, **merjene z evropskim indeksom HWWA** letos v povprečju glede na lansko povprečje v dolarjih **višje za 12 odstotkov**, v letu 2004 pa naj bi bile v povprečju **za 5 odstotkov nižje**. Na to naj bi v letu 2004 pomembno vplivala pričakovana za 11 odstotkov nižja povprečna cena nafte, medtem ko naj bi cene industrijskih surovin (predvsem kovin in surovin kmetijskega izvora) še naprej naraščale tudi v letu 2004.

Izraženo v **evrih** naj bi bile letos cene v povprečju vsega leta zaradi relativno šibkejšega dolarja nižje za 5 odstotkov, v letu 2004 pa glede na letošnje leto v evrih nižje še za 7 odstotkov. Ob tem je strokovna skupina upoštevala predpostavko za povprečno **razmerje med dolarjem in evrom** 1,12 dolarjev za 1 evro v letu 2003 in 1,15 dolarjev za 1 evro v letu 2004, kar je višje od nekaterih drugih ocen.

Cena **nafte** je po padcu ob koncu marca letos v drugi polovici leta pričela ponovno naraščati. Rast so spodbudile težave pri oživljanju trgovanja z iraško nafto pa tudi razmeroma nizke zaloge nafte v industrijskih državah in z njimi povezani spekulativni nakupi. Dodatno je k napetosti prispevala še nedavna odločitev OPEC o zmanjšanju proizvodnje z začetkom novembra 2003, pa tudi sezonsko povišano povpraševanje. Cena nafte naj bi v povprečju letos dosegla **28 USD** za sod kar je za 12 odstotkov več od lanske povprečne cene. Globalno povpraševanje po nafti naj bi se z okrevanjem svetovnega gospodarstva v letu 2004 okrepilo, vendar pa naj to ne bi bistveno vplivalo na ceno, saj je pričakovati povečano ponudbo s strani Iraka in držav izven skupine OPEC. Povprečna cena nafte v letu 2004 naj bi se tako gibala okoli ravni **25 USD** za sod, ali za 11 odstotkov manj od pričakovane povprečne cene za leto 2003.

Letošnje gibanje cen na trgih **kovin** kaže, da bodo povprečne cene neželeznih kovin višje od lanskih za 10 odstotkov, prav toliko, za 10 odstotkov, pa naj bi se v povprečju zvišale tudi v letu 2004. Med neželeznimi kovinami se izredno krepi cena **niklja**, ki naj bi bila letos za 34 odstotkov višja od lanskega povprečja. Rast narekuje veliko povpraševanje po nerjavem jeklu in manjša ponudba starega železa. Trg jekla se je v zadnjih dveh letih zelo spremenil, tako po tehnološki kakor tudi po tržni plati. Rast cene niklja naj bi začela popuščati v drugi polovici leta 2004. Na trgu **bakra** v letošnjem letu beležimo primanjkljaj v ponudbi, podprt z naraščajočim

povpraševanjem s Kitajske in Rusije. Povprečne cene naj bi letos tako zrasle za 10 drugo leto pa še za 12 odstotkov. **Svinec in cink** sta se pričela dražiti v drugi polovici letošnjega leta, rast cen pa naj bi bila izrazitejša v prihodnjem letu, ko naj bi cena svinca zrasla za 16 odstotkov in cinka za 14. Cenovni pritiski so nekoliko blažji na trgu **aluminija**, kjer beležimo presežno ponudbo. Zaradi izboljšanja povpraševanja naj bi se povprečne cene letos zvišale 5 in drugo leto za 6 odstotkov. Cena **železove rude** naj bi se po tej napovedi v letošnjem letu v povprečju zrasla za 9 odstotkov in drugo leto še za 8 odstotkov, staro železo pa letos kar za 29 in drugo leto še za novih 12 odstotkov.

Gibanja nekaterih cen surovin 2002-2004

Dolarske cene, rast na preteklo leto v %	2002	2003	2004
Nafta	1	12	-11
Aluminij	-7	5	6
Baker	-1	10	12
Nikelj	14	34	18
Jeklo	3	29	6
Žitarice	13	0	-3
Sladkor	-23	6	-9
Bombaž	-4	38	13
Volna	33	17	1
Kavčuk	16	27	8

Vir: Ocena, Working Group on Commodity Prices – European Economic Institutes –AIECE; Oktober 2003, podrobneje glej tabele v Dokumentaciji

V letu 2003 beležimo izrazit trend rasti **industrijskih surovin kmetijskega izvora**, ki naj bi se v povprečju leta podražile za 20, prihodnje leto pa še za 6 odstotkov. Povečano povpraševanje najbolj krepí ceno **bombaža**. Tako naj bi se letos v povprečju zvišala za 38 odstotkov in drugo leto za 13 odstotkov, s čimer bi se približala povprečnim ravnom izpred leta 2001, ko je bila na rekordno nizkih ravneh. Cene **surove gume** so se pričele krepiti v letu 2003, k čemer je največ prispeval velik globalni primanjkljaj, nastal z zmanjševanjem proizvodnje v velikih državah proizvajalkah. Letošnje povprečne cene naj bi bile od lanskih višje za 29 odstotkov in v naslednjem letu še za 9 odstotkov. Nekoliko manj propulziven je trg **celuloze**, kjer zmanjševanje proizvodnje papirja bistveno vpliva na skromno povpraševanje. Na letošnjo pričakovano 12 odstotno povprečno rast cen so najbolj vplivali največji proizvajalci, ki so bistveno povečali svoje zaloge. V letu 2004 pa naj bi se povprečne cene celuloze zvišale za 6 odstotkov.

Cene **prehrambenih surovin** so se po izraziti rasti v letu 2002 letos pričele ponovno nekoliko nižati. **Žitarice** naj bi v letošnjem letu zadržale raven cen iz preteklega leta, ob normalnih vremenskih pogojih pa naj bi se njihove cene prihodnje leto v povprečju znižale za 3 odstotke, med njimi največ ječmen, za 8 odstotkov. **Pšenica** naj bi se

v obeh letih nekoliko pocenila, vendar pa ob zelo nizkih svetovnih zalogah možnost nenadne rasti cen ni izključena. Pridelava **sladkorja** v svetu bistveno presega ponudbo, kar se kaže v visokih zalogah in upadanju cen. Poleg tega, je trg sladkorja še vedno v veliki meri reguliran, kar še dodatno vpliva na nizko raven cen. Oživljanja trga **kave** tudi v prihodnjih dveh letih še ni pričakovati. Cene naj bi se sicer pričele nekoliko popravljati, zaradi zmanjševanja proizvodnje, ki je posledica nizkih cen. Po izjemni rasti cene **kakava** v letu 2002 se le-te letos nekoliko znižujejo. Obeti glede letošnje letine kažejo na dober pridelek in ob stabilni politični situaciji v največji proizvajalki Slonokoščeni obali gre v naslednjem letu pričakovati povprečno za 14 odstotkov nižje cene.

9. OBRESTNE MERE

Obrestne mere na medbančnem denarnem trgu v Sloveniji so se letos do avgusta zniževale, potem pa ponovno naraščale – v septembru so bile povprečno na ravni 6,2%. V oktobru so se znižale na povprečno raven 5,2%, k temu pa je ob dobri likvidnosti bank prispevalo še zniževanje inflacije.

Banka Slovenije je glede na pričakovano nadaljnje zniževanje inflacije in v skladu s predvidenim približevanjem obrestnim meram v evroobmočju v začetku novembra ponovno zmanjšala svoje obrestne mere. Obrestna mera za lombardna posojila je sedaj 7,5%, za začasni odkup blagajniških zapisov v tujem denarju 6,75% itd. Obrestna mera za refinanciranje pri Banki Slovenije kot reprezentativna obrestna mera (cenačasne prodaje deviz Banki Slovenije, povečana za obrestno mero Evropske centralne banke za glavni instrument refinanciranja) je sedaj znižana na 5%.

Slovenske medbančne obrestne mere **SITIBOR** (dogovor bank in Združenja bank Slovenije določa, da so SITIBOR obrestne mere, po katerih so banke dejansko pripravljene posoditi denar drugim bankam) se od avgusta dalje niso bistveno spremenile. V oktobru je bil SITIBOR povprečno 6,37% (3-mesečni). Še vedno je odprto vprašanje reprezentativnosti obrestne mere SITIBOR, ker je medbančni trg še vedno premajhen.

Obrestne mere enomesečnih **zakladnih menic** so se od julija dalje le neznatno znižale in so bile v oktobru v povprečju 5,78%, kar vpliva na nekoliko nižje letno povprečje od prvotno pričakovanega.

Obrestne mere na denarnem trgu

Slovenska medbančna obrestna mera*	v % letno				
	enotedenska	enomesečna	trimesečna	Enomesečne zakladne menice MF	Medbančni denarni
Okt. 2002	5,31	7,65	7,75	8,14	5,2
Nov.	5,26	7,50	6,98	7,87	5,1
Dec.	4,57	5,46	6,87	8,01	4,7
Jan. 2003	5,15	7,10	7,64	7,85	5,1
Feb.	6,09	7,20	7,77	7,93	6,1
Mar.	5,85	6,90	7,33	7,78	6,1
Apr.	6,10	6,79	7,12	7,38	6,4
Maj	6,20	6,73	7,01	7,01	6,1
Jun.	5,90	6,18	6,36	6,42	5,8
Jul.	5,80	6,13	6,34	6,07	4,9
Avg.	6,20	6,39	6,52	6,08	5,5
Sept.	5,92	6,41	6,38	5,97	6,2
Okt.	6,00	6,42	6,37	5,78	5,2

Vir: Banka Slovenije, Združenje bank Slovenije, izračuni SKEP GZS; * do 14.7.2003 SMOM, od takrat dalje SITIBOR t.j. aritmetična sredina srednjih dveh četrtin kotacij, rangiranih po velikosti, za obrestne mere danih vezanih depozitov v tolarjih, ki jih kotira 8 največjih slovenskih bank vsak delovni dan ob 11.uri.

Referenčna obrestna mera za področje evra je EURIBOR, ki je bil npr. 13.11.2003 na ravni 2,171% (3-mesečni), inflacija v državah EMU pa je bila okoli 2%. Glede na sedanjo raven obrestne mere za refinanciranje pri Banki Slovenije (5%), obrestnih

mer zakladnih menic (okoli 6%) in medbančnih obrestnih mer SITIBOR (od 6 do 6,4%) ugotavljamo, da so se v zadnjem obdobju precej zmanjšale **razlike do EURIBOR-a** in znašajo približno do 4,2 odstotne točke (od tega okoli 3 odstotne točke predstavlja razlika v stopnji inflacije). Nekoliko večje so razlike med obrestnimi merami za kredite podjetjem (n.pr. v juniju letos je bila razlika med obrestni za primerljive dolgoročne kredite podjetjem v Sloveniji in Nemčiji 5,3 odstotne točke). Pri navedenih primerjavah gre le za približne ocene, saj obrestnih mer na različnih finančnih trgih ni možno neposredno primerjati. Z zniževanjem stopnje inflacije v Sloveniji se bo nadaljevalo padanje obrestnih mer za kredite podjetjem, s pozitivnim vplivom na konkurenčnost, možnost povečanja naložb in gospodarske rasti.

Zniževanje **nominalnih obrestnih mer** za bančne kredite se nadaljuje zaradi zmanjševanja inflacije. V oktobru je bila povprečna nominalna obrestna mera za kratkoročne kredite za tekoče poslovanje 10,1%, kar je 2 odstotni točki manj kot pred letom dni. Povprečna nominalna obrestna mera za dolgoročne kredite za osnovna sredstva je bila v oktobru 11,2% (3,8 odstotnih točk nižja kot v oktobru 2002!).

Inflacija, temeljna obrestna mera, povprečne obrestne mere in zakonska zamudna obrestna mera (v %)

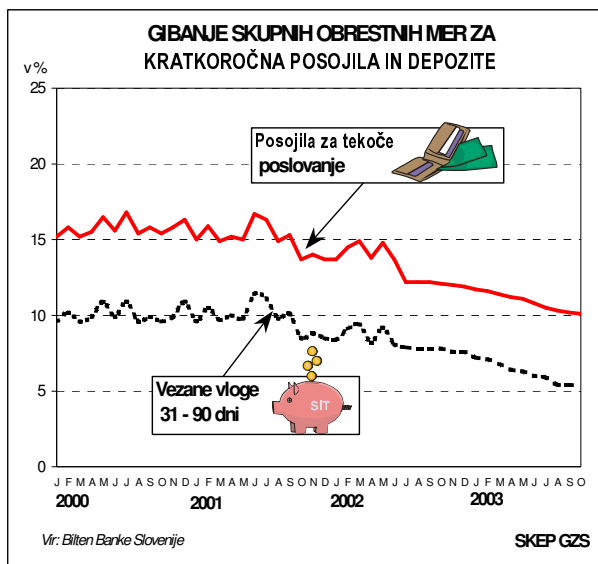
	Mesečna rast cen življ.potr.	Letna rast cen življ.potr.	TOM mesečno	TOM letno	Povprečna skupna OM za kratk. kredite (n)	Zakonska zamudna OM
1997	0,7	8,4	0,7	8,84	20,0	26,84
1998	0,5	7,9	0,7	8,51	16,1	26,55
1999	0,6	6,1	0,5	6,27	12,4	20,68
2000	0,7	8,9	0,7	9,05	15,8	24,90
2001	0,6	8,4	0,7	8,62	15,1	27,99
2002	0,6	7,5	0,6	7,66	13,2	21,21
Nov.2002	0,0	6,7	0,6	7,55	12,0	21,05
Dec.	0,6	7,2	0,6	7,30	11,9	20,80
Jan. 2003	1,0	6,6	0,6	7,30	11,7	20,80
Feb.	0,5	6,2	0,6	8,11	11,6	21,61
Mar.	0,7	6,3	0,5	6,05	11,4	19,55
Apr.	0,5	5,3	0,5	6,26	11,2	19,76
Maj	0,5	5,5	0,4	4,81	11,1	18,31
Jun.	0,3	6,0	0,5	6,26	10,8	19,76
Jul.	0,5	6,0	0,5	6,05	10,5	17,0
Avg.	-0,4	5,5	0,5	6,05	10,3	17,0
Sept.	0,3	5,0	0,5	6,26	10,2	17,0
Okt.	0,3	4,8	0,4	4,81	10,1	17,0
Nov.	-	-	0,4	4,98	-	17,0

Vir: Banka Slovenije, Statistični urad RS

Pasivne obrestne mere v bankah so se tudi v zadnjih mesecih znižale bolj kot aktivne obrestne mere. **Nominalne obrestne mere** za vezane tolarске vloge v bankah od 31 do 90 dni so bile v oktobru povprečno 5,3%, od 91 do 180 dni in od 181 dni do

enega leta 5,4% in za vezane vloge nad 1 leto 5,9% (v primerjavi s predhodnim mesecem so se v povprečju znižale kar za 1,5 odstotnih točk).

V primerjavi z oktobrom 2002 so se nominalne obrestne mere za vezane tolarске vloge najbolj zmanjšale pri vezanih vlogah nad 1 leto - za 4,9 odstotne točke. **Realne obrestne mere** za vezane tolarске vloge nad eno leto so bile v oktobru 1,1% in so se v primerjavi z oktobrom lani zmanjšale za 2,2 odstotni točki (TOM se je zmanjšal za 2,3 odstotne točke).

Razlike med nominalnimi aktivnimi in pasivnimi obrestnimi merami so se v zadnjih mesecih povečale zaradi hitrejšega zmanjševanja pasivnih oz. depozitnih obrestnih mer. V oktobru je

bila razlika med povprečnimi nominalnimi obrestnimi merami za kratkoročne kredite za tekoče poslovanje in nominalnimi obrestnimi merami za vezane vloge od 31 do 90 dni 4,8 odstotnih točk (v drugem polletju lani se je gibala od 4,3 do 4,4 odstotne točke). Razlika med povprečno nominalno obrestno mero za dolgoročna posojila za osnovna sredstva in povprečno nominalno obrestno mero za vezane vloge nad eno leto je bila v oktobru 5,3 odstotne točke (od maja 2002 do maja letos ta razlika ni preseгла 4,4 odstotne točke). Nasprotno pa se je neto obrestna marža bank (neto obresti na povprečno bruto obrestonosno aktivo) v letošnjih devetih mesecih znižala na 3,3% (v enakem obdobju lani 3,7%).

Nominalne **izhodiščne obrestne mere za najboljše komitente**, ki jih spremljamo v sedmih bankah, so se za kratkoročne kredite za tekoče poslovanje zniževale v vseh bankah in so se v začetku novembra gibale od 7,7 do 10,10%. Nominalne izhodiščne obrestne mere za najboljše komitente za dolgoročne kredite za osnovna sredstva so se v zadnjih mesecih znižale v štirih od spremljanih sedmih bank. V začetku novembra so se gibale od 7,7 do 10,7%.

Zakonska zamudna obrestna mera je od 28.6.2003 na ravni 17% v skladu s sprejetim zakonom o predpisani obrestni meri zamudnih obresti, vendar se pogodbeni stranki lahko dogovorita o višjih ali nižjih zamudnih obrestih od predpisanih.

Izhodiščne obrestne mere za prvovrstne komitente - za kratkoročne kredite za tekoče poslovanje
(do 30.6.2002 r, od 1.7.2002 n)*

	NLB	SKB	NKBM	Banka Koper	Banka Celje	Abanka	Probanka
1997 dec.	7,0	6,5-7,0	6,0-6,5	7,5	6,8-8,5	7,0-7,5	7,0-8,25
1998 dec.	4,0	5,0-6,0	3,5-4,0	4,2	3,9-4,3	4,0-5,0	4,0-5,5
1999 dec.	4,0	4,25-5,25	3,5-4,0	4,2	3,9-4,3	4,25-5,25	4,5-5,5
2000 dec.	4,25	4,0-5,0	3,8-4,3	4,2	4,2-4,35	4,75-5,75	4,5-5,5
2001 dec.	4,25	4,0-5,0	3,8-4,3	4,2	4,2-4,35	4,75-5,75	4,5-5,5
2002 jun.	3,75	2,95-4,35	3,8-4,3	4,2	4,2-4,35	4,25-5,25	4,0-5,25
jul.	10,80	9,40-11,65	11,25-11,75	11,10	10,55-11,05	11,0-11,50	11,60-13,0
sept.	10,60	8,90-11,65	11,25-11,75	11,10	10,55-11,05	11,0-11,50	11,60-13,0
dec.	10,35-10,75	8,90-11,65	9,90-10,40	10,65	10,55-11,05	10,30-10,70	11,60-13,0
2003 jan.	10,10-10,50	8,90-11,15	9,90-10,40	10,65	10,55-11,05	10,30-10,70	11,60-13,0
feb.	10,10-10,50	8,90-11,15	9,90-10,40	10,40	9,50-10,55	10,30-10,70	10,50-12,0
mar.	9,70-10,10	8,60-10,30	9,90-10,40	9,50	9,50-10,55	9,60-10,0	10,50-11,90
apr.	9,30-9,50	8,60-9,75	9,50-10,0	9,50	9,50-10,55	9,60-10,0	10,50-11,90
maj	9,30-9,50	8,45-9,45	9,50-10,0	9,50	9,50-10,55	9,60-10,0	10,0-10,50
jun.	9,05-9,25	8,45-9,45	8,90-9,40	9,50	8,60-9,25	9,60-10,0	9,60-10,10
jul.	9,05-9,25	7,95-8,60	8,90-9,40	9,0	8,60-9,25	8,60-9,0	9,60-10,10
avg.	8,80-9,0	7,80-8,45	8,25-8,75	9,0	8,60-9,25	8,60-9,0	9,60-10,10
sept.	8,80-9,0	7,80-8,45	8,25-8,75	8,80	8,60-9,25	8,60-9,0	9,60-10,10
okt.	8,80-9,0	7,70	8,25-8,75	8,80	8,60-9,25	8,30-8,70	9,60-10,10
nov.	8,80-9,0	7,70	7,95-8,45	8,50	8,60-9,25	8,30-8,70	9,60-10,10

Vir: Podatki bank, prikaz pripravljen v SKEP GZS, na podlagi rednih anket bank
Opomba: Razponi pomenijo povečanje obrestnih mer zaradi ročnosti do enega leta.
*za junij 2002 realne obrestne mere, sledijo skupne nominalne obrestne mere.

**Izhodiščne obrestne mere za prvovrstne komitente - za dolgoročne kredite za osnovna sredstva
(r, od 1.11.2003 n)***

	NLB	SKB	NKBM	Banka Koper	Banka Celje	Abanka	Probanka
1997 dec.	8,5	8,5	7,5-8,5	9,5	9,5	9,0	8,5-8,75
1998 dec.	5,5	6,5	5,5-6,5	5,9	5,5-5,9	6,5	6,0-7,0
1999 dec.	5,75	6,75	5,5-6,5	5,9	5,5-5,9	6,0	6,0-7,0
2000 dec.	6,0	6,5	5,8-6,8	5,9	5,75-6,0	6,5	6,0-7,0
2001 dec.	6,0	6,5	5,8-6,8	5,9	5,75-6,0	6,5	6,0-7,0
2002 jun.	5,5	4,7	5,8-6,8	5,9	5,75-6,0	5,9	5,75-6,75
sept.	5,25	4,45	5,4-6,4	5,9	4,9-6,25	5,5	5,75-6,75
dec.	4,75	4,45	4,9-5,9	5,25	4,9-6,25	5,0	5,75-6,75
2003 jan.	4,50	4,45	4,9-5,9	5,25	4,9-6,25	5,0	5,75-6,75
feb.	4,50	3,95	4,9-5,9	5,0	4,5-6,25	4,9	5,25-6,25
mar.	4,50	3,25	4,9-5,9	4,75	4,5-6,25	4,6	5,25-6,25
apr.	4,50	3,25	4,5-5,5	4,75	4,5-4,75	4,6	5,25-6,25
maj	4,50	2,95	4,5-5,5	4,75	4,5-4,75	4,6	5,25-6,25
jun.	4,50	2,95	4,5-5,5	4,75	4,5-4,75	4,6	5,25-6,25
jul.	4,50	2,95	4,5-5,5	4,50	4,5-4,75	4,2	5,25-6,25
avg.	4,50	2,95	3,9-4,9	4,50	4,5-4,75	4,2	5,25-6,25
sept.	4,50	2,95	3,9-4,9	4,50	4,5-4,75	4,2	5,25-6,25
okt.	4,50	1,70	8,30-9,30	4,50	4,5-5,0	4,2	5,25-6,25
nov.	8,0-9,75	7,70	8,05-9,05	9,20	9,5-9,7	9,25	10,2-10,7

Vir: Podatki bank, prikaz pripravljen v SKEP GZS, na podlagi rednih anket bank

Opomba: Razponi pomenijo povečanje obrestnih mer zaradi ročnosti nad eno leto.

*realne obrestne mere, od novembra 2003 (za NKBM od oktobra 2003) pa skupne nominalne obrestne mere (te metodološko niso primerljive z realnimi obrestnimi merami)

10. VARČEVANJE, ZADOLŽENOST, LIKVIDNOST

Varčevanje prebivalstva v bankah se je tudi letos povečevalo. Stanje vseh prihrankov prebivalstva je bilo konec avgusta letos realno 6,6% večje kot ob koncu avgusta 2002, od tega je bilo stanje tolarških vlog večje za 11,8% (bolj so se

povečale vpogledne in kratkoročne, manj dolgoročne), medtem ko je bilo stanje deviznih vlog realno nižje za 0,3% (kratkoročne so bile večje le za 1%, dolgoročne pa so se zmanjšale za petino). Struktura prihrankov se počasi spreminja v korist tolarških prihrankov (60:40).

Varčevanje prebivalstva v bankah (v mrd tolarjev)

	31.8.2002	31.12.2002	31.8.2003	Realna rast v % 31.8.03/31.8.02	Realna rast v % 31.8.03/31.12.03
Varčevanje preb. skupaj	1.866,1	1.978,3	2.099,0	6,6	2,4
Tolarško varčevanje	1.068,6	1.159,7	1.260,1	11,8	4,8
- vpogledne vloge	385,5	403,0	452,0	11,1	8,3
- kratkoročne vloge	497,9	550,3	593,6	13,0	4,1
- dolgoročne vloge	184,9	205,9	214,2	9,8	0,4
Devizno varčevanje	797,5	818,6	838,8	-0,3	-1,1
- vpogledne vloge	99,7	101,8	117,8	12,0	11,7
- kratkoročne vloge	599,5	620,0	638,3	0,9	-0,6
- dolgoročne vloge	98,3	96,8	82,6	-20,4	-17,5

Vir: Banka Slovenije

Stanje vseh terjatev oziroma naložb bank (kreditni, vrednostni papirji in kapitalske naložbe) do domačih nedenarnih sektorjev (podjetja, država, prebivalstvo, druge finančne organizacije) je bilo ob koncu avgusta realno 6,2% večje kot leto poprej. **Stanje terjatev bank do podjetij in drugih finančnih organizacij** je bilo realno 14,3% večje kot

leto poprej, stanje obveznosti bank do podjetij pa se je realno povečalo le za 0,5%. **Neto zadolženost podjetij in drugih finančnih organizacij** v domačih bankah (razlika med stanjem obveznosti in terjatev domačih bank je bila 767 milijard tolarjev) je bila ob koncu avgusta realno kar 37% večja kot pred letom dni (1.670 milijard tolarjev obveznosti in 932 milijard

tolarjev terjatev podjetij do bank). Povečal se je delež naložb bank v tuji valuti v podjetja in druge finančne organizacije (konec avgusta lani 28%, konec avgusta letos 33%). Stanje kreditov prebivalstvu je bilo konec avgusta realno 3% večje kot leto poprej, stanje vlog prebivalstva v bankah pa 6,6%. **Neto zadolženost prebivalstva** v bankah (razmerje med krediti in vlogami prebivalstva v bankah) se je zato nekoliko zmanjšala in je bila konec avgusta 29,3%.

Relativna **likvidnost gospodarstva**, merjena z deležem vpoglednih sredstev gospodarstva v celotnih vpoglednih sredstvih na računih bank je bila konec avgusta 29,6% in se v primerjavi s predhodnimi meseci ne izboljšuje.

Podatki o **pravnih osebah z neporavnanimi obveznostmi** neprekinjeno nad 5 dni niso primerljivi z obdobjem pred julijem 2002, ko je bil plačilni promet v celoti prenesen na banke in zato niso ustrezna podlaga za ocenjevanje stanja na področju finančne discipline in likvidnosti. Od julija 2002 dalje se stalno povečuje število podjetij z neporavnanimi obveznostmi in povprečni dnevni znesek neporavnanih obveznosti. V oktobru letos je bil povprečni dnevni znesek neporavnanih obveznosti kar za 106% večji kot v decembru 2002.

Podatki o dospelih neporavnanih obveznostih neprekinjeno nad 5 dni

Leto/mesec	Število pravnih oseb	Povprečni dnevni znesek neporavnanih obveznosti v mio SIT
jul. 2002*	534	2.105
avg.	617	2.496
sept.	793	3.482
okt.	1.136	4.965
nov.	1.155	5.911
dec.	1.293	6.416
jan. 2003	1.352	7.826
feb.	1.360	8.270
mar.	1.520	8.794
apr.	1.613	9.518
maj	1.722	10.557
jun.	1.808	11.001
jul.	1.858	11.536
avg.	1.939	12.186
sept.	2.064	12.729
okt.	2.206	13.264

Vir: AJPES

* prenos plačilnega prometa na banke

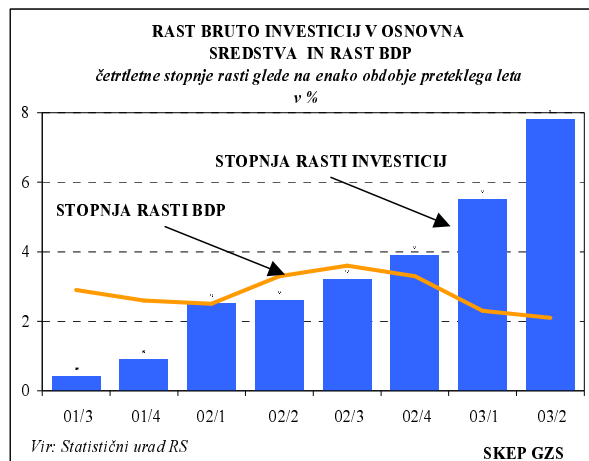
Največ podjetij z neporavnanimi obveznostmi neprekinjeno nad 5 dni je bilo v oktobru tako kot doslej v dejavnosti trgovine, popravil motornih vozil in izdelkov široke porabe (732 podjetij, povprečni dnevni znesek neporavnanih obveznosti 3,7 milijard tolarjev), sledijo predelovalne

dejavnosti (395 podjetij in 2,6 milijard tolarjev povprečno dnevno neporavnanih obveznosti), dejavnost poslovanja z nepremičninami, najem in poslovne storitve (356 podjetij, 2,8 milijard tolarjev povprečno dnevno neporavnanih obveznosti) itd.

11. NALOŽBE

Razmeroma ugoden **trend investicijske aktivnosti** se po razpoložljivih podatkih nadaljuje tudi v prvih jesenskih mesecih. Povečano aktivnost zaznavamo predvsem s strani domačega povpraševanja. Tuja vlaganja so v primerjavi z lanskimi izjemno visokimi naložbami precej manjša: morda tudi v pričakovanju povečane naložbene aktivnosti po vstopu Slovenije v EU, maja 2004.

Na osnovi statistike nacionalnih računov lahko sklepamo, da se investicijska aktivnost v Sloveniji krepi. Po 5,5 odstotni rasti v prvem četrtletju je bila za drugo četrtletje glede na enako lansko obdobje izkazana 7,8 odstotna rast **bruto investicij v osnovna sredstva**. K rasti naj bi še naprej največ prispevalo nadaljevanje gradenj iz avtocestnega programa, objekti s področja varstva okolja, različne obnove ter vlaganja v tehnologijo. V prvih osmih mesecih letos se je tudi vrednost opravljenih gradbenih del na inženirskih objektih po podatkih statistike gradbeništva glede na enako lansko obdobje povečala prek 35 odstotkov. Dejavnost na gradbenih objektih je bolj zadržana, kar nakazuje tudi podatek številu izdanih gradbenih dovoljenj. To je bilo v prvem polletju letos v primerjavi z enakim obdobjem lani manjše za 1,7 odstotka. Trend **podjetniških naložbenih aktivnosti** je po ocenah iz naših septembrskih anket o poslovnih pričakovanjih ostal v glavnem stabilen in zmerno pozitiven. Povečanje investicijskih aktivnosti kratkoročno pričakujejo v dejavnosti trgovine ter v delu predelovalnih dejavnosti.

Analiza domače industrijske proizvodnje potrjuje, da so imeli **proizvodi za investicije** v letošnjih prvih devetih mesecih v povprečju najhitrejšo rast; ob 0,2-odstotni rasti celotne industrijske proizvodnje se je njihova proizvodnja povečala za 4,7 odstotka. Nadaljevanje pozitivnih impulzov kaže tudi **uvoz investicijske opreme**, ki se je v prvem polletju letos glede na enako obdobje lani v tolarških vrednostih povečal za 17,2 odstotka, s čimer je znatno presegel rast uvoza proizvodov za široko porabo.

Podatki o **izplačilih za investicije**, ki jih ob sodelovanju z bankami zbira Agencija za javnopravne evidence in storitve, za prvih devet mesecev letos kažejo nadaljevanje pozitivnega trenda iz prve polovice leta. V primerjavi z enakim lanskim obdobjem so se plačila za investicije z računov pravnih oseb pri bankah in plačila investicijskih kreditov nominalno **povečala za 20,9 odstotka**, najbolj v dejavnosti nepremičnin (95,5%), v zdravstvu (82%), v gostinstvu (73%) in v finančnem posredništvu (55,6%). Spodbudna pa je predvsem rast v **predelovalnih dejavnostih**, ki so v tem obdobju izplačale za **30 odstotkov več** sredstev za naložbe kot lani v tem času. To je bistveno več kot je kazalo še v

prvi polovici leta. Delež predelovalnih dejavnosti v vseh izplačilih za investicije je bil v prvih devetih mesecih 2003 18-odstoten, medtem ko največji delež še vedno izkazuje javna uprava s 32 odstotki (tabela v dokumentaciji).

12. TRG DELA IN PLAČE

a) Zaposlenost in brezposelnost

Vse bolj skromno **zaposlovanje** v podjetjih, krčenje zaposlovanja pri samozaposlenih ter padanje števila samostojnih podjetnikov je trend, ki se na slovenskem trgu dela nadaljuje tudi jeseni 2003 in se je skozi vse leto le še stopnjeval. Omejevanje zaposlovanja je spremljalo tudi zmanjševanje povpraševanja po delavcih, ki pa v začetku jeseni nakazuje ponovno oživljanje. Registrirana **stopnja brezposelnosti** že od poletnih mesecev postopno raste, anketna stopnja brezposelnosti (ILO) pa naj bi po oceni v vsem letu 2003 nekoliko preseгла lansko povprečno stopnjo (6,4%).

Aktivno prebivalstvo, avgust 2003

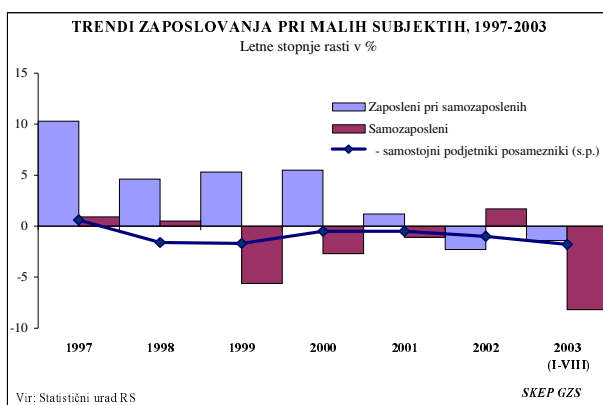
	Število			Stopnje rasti			
	2002	VIII 2003	I–VIII 2003	2002 2001	VIII 03 VII 03	VIII 03 VIII 03	I–VIII 03 I–VIII 03
AKTIVNO PREBIVALSTVO (A+B)	886.133	872.112	875.113	0,6	0,0	-1,4	-1,2
A. Delovno aktivno prebivalstvo	783.499	773.953	777.258	0,6	-0,1	-1,1	-0,9
• Zaposleni	697.850	697.709	698.151	0,4	-0,1	0,2	0,1
- v podjetjih in organizacijah	631.053	631.148	632.179	0,7	-0,1	0,2	0,2
- pri samozaposlenih	66.797	66.561	65.972	-2,3	-0,4	-0,2	-1,4
• Samozaposleni	85.648	76.244	79.107	1,7	-0,1	-11,5	-8,2
- samostojni podjetniki posamezniki	44.201	43.215	43.427	-1,0	-0,2	-2,1	-1,8
- osebe, ki opravljajo poklicno dejavnost	6.211	6.406	6.403	4,0	-0,3	2,9	3,3
- kmetje	35.235	26.623	29.276	4,9	0,0	-25,6	-18,1
B. Registrirani brezposelni	102.634	98.159	97.854	0,8	1,3	-4,0	-3,8
Prosta delovna mesta *	11.586	13.460	12.249	-2,9	-9,0	7,3	3,9

Vir: Statistični urad RS, oktober 2003

* podatki se nanašajo na oktober 2003

Po negativnih gibanjih delovno aktivnega prebivalstva v začetku leta ter nadaljnjem stagniranju, se število le-teh od poletnih mesecev spet zmanjšuje. V avgustu 2003 je bilo tako v Sloveniji 773.953 **delovno aktivnih**, kar je glede na lanski avgust kar za 1,1 odstotka manj. V povprečju prvih osmih mesecev je bilo delovno aktivnih manj za 0,9 odstotka. Nazadovanje na trgu dela je še vedno najbolj izrazito v drobnem gospodarstvu, saj se vztrajno krči **zaposlovanje pri samozaposlenih** – le teh je bilo v prvih osmih mesecih letos 1,4 odstotka manj kot v enakem obdobju lani – ter število **samostojnih**

podjetnikov, ki jih je bilo v tem času letos po statistiki dela ponovno manj za 1,8 odstotka. V prvih osmih mesecih leta pa se je v primerjavi z enakim obdobjem lani izrazito znižalo tudi skupno število samozaposlenih, kar za 8,2% v povprečju. Od poletja naprej pa je statistika zabeležila tudi mesečno padanje števila zaposlenih v **podjetjih, družbah in organizacijah**. V prvih osmih mesecih 2003 je bilo teh mesečno v povprečju 632.179 oziroma le še za 0,2 odstotka več kot lani.

Pregled gibanja delovno aktivnega prebivalstva iz statistike dela po dejavnostih kaže, da je bilo v prvih osmih mesecih 2003 v **predelovalnih dejavnostih** delovno aktivnih za 1,6 odstotka manj glede na enak čas lani. Znotraj teh dejavnosti so bila negativna gibanja delovno aktivnih najbolj izrazita v proizvodnji tekstilij in tekstilnih izdelkov (-9,1 odstotka), proizvodnji usnja in usnjenih izdelkov (-4,8%) ter proizvodnji drugih nekovinskih in mineralnih izdelkov (-3,7%). Zaposlitev je bilo v tem času več le proizvodnji kemikalij in kemičnih izdelkov (5,2%) ter proizvodnji izdelkov iz gume in plastičnih mas (2,3%) in proizvodnji pohištva (1,2%).

Tudi v večini ostalih **dejavnosti** je število delovno aktivnih glede na primerljivo lansko obdobje manjše - v kmetijstvu, lovu in gozdarstvu za 15 odstotkov ter v rudarstvu za 5,6 odstotka, pa tudi v oskrbi z elektriko, plinom in vodo (-3,1%), finančnem posredništvu (-1,8%), gostinstvu (-1,3%). Povečanje števila delovno aktivnih so v tem času zabeležili v javni upravi, obrambi in socialnem zavarovanju (4,9%) ter skupini nepremičnin, najema in poslovnih storitev (4,5%) in v dejavnosti drugih javnih, skupnih in osebnih storitev (3,7%).

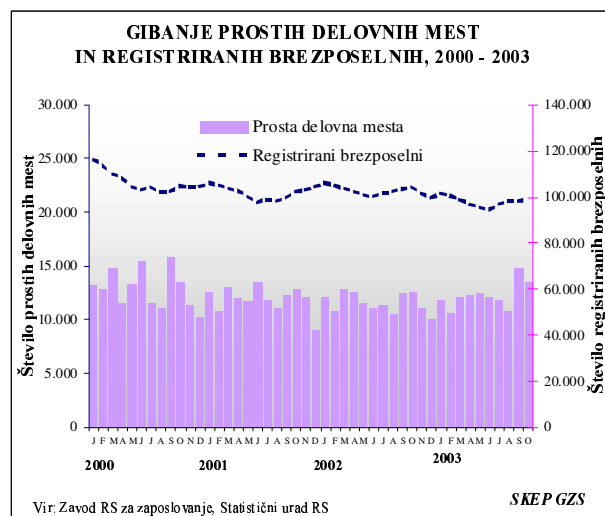
Avgusta se je število registriranih brezposelnih povečalo bolj, kot je sezonsko običajno (na 98.159 oseb) zaradi zelo nizkega odliva v zaposlitev. Septembra se število brezposelnih ob sezonskem vplivu priliva iz šol skoraj ni povečalo, saj je odliv brezposelnih v zaposlitev presegel priliv v brezposelnost. Konec septembra je bilo tako v Sloveniji v povprečju **registriranih 98.165 brezposelnih**, kar je 5,1 odstotka manj kot pred letom dni. V prvih devetih mesecih letos je bilo na Zavodu za zaposlovanje RS v povprečju mesečno prijavljenih 97.889 oseb ali za 4,8 odstotka manj kot v enakem obdobju lani. **Priliv v brezposelnost** v tem času je bil za 7,2 odstotka večji kot v lani tak čas. Največ oseb se je prijavilo zaradi izteka zaposlitve za določen čas, sledijo iskalci prve zaposlitve, trajno presežni delavci ter brezposelni zaradi stečaja. **Odliv iz**

brezposelnosti je bil za 8 odstotkov večji kot lani ta čas, večina teh oseb se je zaposlila (55%), 34 odstotkov se jih je odjavilo iz evidence ali so bili črtani, ostali pa so bili preneseni v evidenco po drugih zakonih. Oktobra je bilo število registriranih brezposelnih spet višje (98.925 oseb).

Skladno z mesečnim naraščanjem števila registriranih brezposelnih od poletja in vzporednim padanjem števila delovno aktivnih, se je **stopnja registrirane brezposelnosti** spet začela povečevati. V prvih osmih mesecih je bila tako povprečna stopnja registrirane brezposelnosti **11,2-odstotna**.

Stopnja registrirane brezposelnosti	2002	VIII 2003	I-VIII 2003
	11,6%	11,3%	11,2%

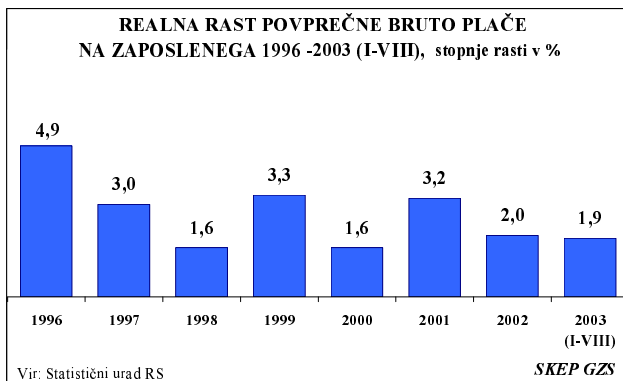
Jesensko sezonsko oživljanje nekaterih gospodarskih aktivnosti, ki so bile poleti v zatišju, je povečalo prijavljene potrebe delodajalcev po delavcih in pripravnikih. Septembra 2003 so delodajalci prek Zavoda za zaposlovanje objavili 14.799 **prostih delovnih mest**, 37,6 odstotka več kot avgusta letos in 19,3 odstotka več kot septembra 2002. V povprečju je bilo v prvih devetih mesecih letos število objavljenih potreb za 3,4 odstotka večje kot lani ta čas. Največ potreb po delavcih so prijavili delodajalci iz storitvenega sektorja (63.089 delovnih mest v šestih mesecih ali 57,8% vseh potreb), sledijo delodajalci iz nekmetijskega sektorja oziroma industrije (40,0% vseh objavljenih potreb). Oktobra pa so delodajalci objavili 13.460 prostih delovnih mest. V povprečju prvih desetih mesecev letos je bilo tako število objavljenih potreb za 3,9 odstotka večje kot lani v tem času.

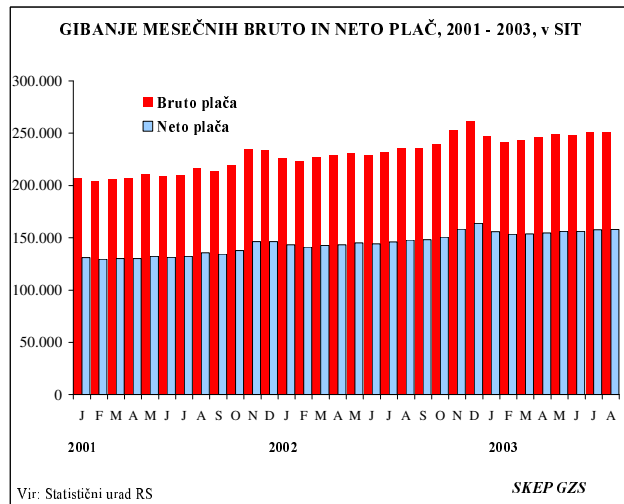
Delež potreb za določen čas se je kljub omejitvam te vrste zaposlovanja v novem Zakonu o delovnih razmerjih, od poletnih mesecev znova okrepil. V prvih devetih mesecih leta 2003 so potrebe po delavcih za določen čas predstavljale 75,4 odstotka vseh potreb, med realiziranimi zaposlitvami pa je bil delež zaposlitev za določen čas 75,7-odstoten. Obstoječa slovenska zakonodaja precej omejuje fleksibilnejše oblike zaposlovanja (tudi zaposlitev za določen čas), kažejo pa se že potrebe po prilagoditvi le-te, saj je trg dela v Sloveniji – glede na to, da bomo vstopili v evropske integracije – še preveč rigiden.

b) Plače in stroški dela

Povprečne bruto plače na zaposlenega so v poletnih mesecih in v začetku jeseni nadaljevale zmerno realno rast. V prvih devetih mesecih 2003 so bile v povprečju nominalno za 7,9 odstotka oziroma realno za 2 odstotka višje kot v primerljivem obdobju lani. Po oceni je v vsem letu 2003, glede na predpostavko o 5,7-odstotni povprečni inflaciji, pričakovati okrog 2-odstotno realno rast bruto plač. V letu 2004 pa je ob nadaljnjem popuščanju rasti cen in sprejemljivem mehanizmu usklajevanja plač ter ob upoštevanju, da bo delovni koledar prinesel več delovnih ur (razporeditev praznikov), računati celo na nekoliko višjo realno rast plač.

Avgusta 2003 so se bruto plače zaradi uskladitve izhodiščnih plač ter negativne mesečne inflacije (-0,4%), realno povečale za 0,6 odstotka, kljub krajšemu delovnemu mesecu, ki pa je skoraj popolnoma nevtraliziral ta učinek. Povprečna bruto plača na zaposlenega v Sloveniji je avgusta 2003 tako dosegla 251.482 SIT, povprečna mesečna neto plača pa 157.856 SIT. V prvih osmih mesecih letos pa je povprečna bruto plača v Sloveniji znašala 247.396 SIT. Septembra je bila povprečna bruto plača višja od avgustovske nominalno za 0,9 odstotka in je v povprečju prvih devetih mesecev 2003 dosegla 248.107 SIT.

V predelovalnih dejavnostih so plače letos vseskozi nekoliko zaostajale za slovenskim povprečjem. V prvih osmih mesecih so bile glede na enako lansko obdobje nominalno višje za 7,7 odstotka ali 1,7 odstotka realno. V večini poddejavnosti je bila realna rast plač zmerna, hitreje kot v predelovalnih dejavnostih v povprečju pa so rasle bruto plače v proizvodnji koksa, naftnih derivatov in jedrskega goriva (6,4% realno) ter v proizvodnji kemikalij in kemičnih izdelkov (3,3%) in v proizvodnji strojev in naprav (3,1%). Med ostalimi dejavnostmi je največjo rast plač v tem času zabeležilo finančno posredništvo (4,2% realno). V dejavnostih javnega sektorja so plače letos rasle zmerno - v javni upravi, obrambi in socialnem zavarovanju 2% realno, sledilo je zdravstvo in socialno varstvo z 1,5% realno rastjo.

Povprečne mesečne plače na zaposleno osebo v podjetjih in organizacijah, 2002 – 2003 (I-VIII)

	v SIT		Nominalna rast v %		Realna rast v %	
	VIII 2003	I-VIII 2003	2002 2001	I-VIII 03 I-VIII 02	2002 2001	I-VIII 03 I-VIII 02
Slovenija skupaj						
BRUTO	251.482	247.396	9,7	7,9	2,0	1,9
NETO	157.856	155.722	9,7	7,9	2,0	1,9
Predelovalne dejavnosti						
BRUTO	209.493	204.884	9,9	7,7	2,2	1,7
NETO	134.716	132.221	9,7	7,8	2,0	1,8

Vir: Statistični urad RS, oktober 2003

Rast mase čistih izplačanih plač se je po podatkih AJPEsa v tretjem četrtletju leta znova postopno umirjala. V prvih devetih mesecih leta 2003 je bila masa plač glede na enako lansko obdobje v povprečju nominalno za 8,2 odstotka višja ali realno za 2,3 odstotka. Nadpovprečno so se v tem času povečala izplačila čistih plač v zavarovalništvu (realno kar za 8,3 odstotka) ter v javni upravi, obrambi in obveznem socialnem zavarovanju (6,2

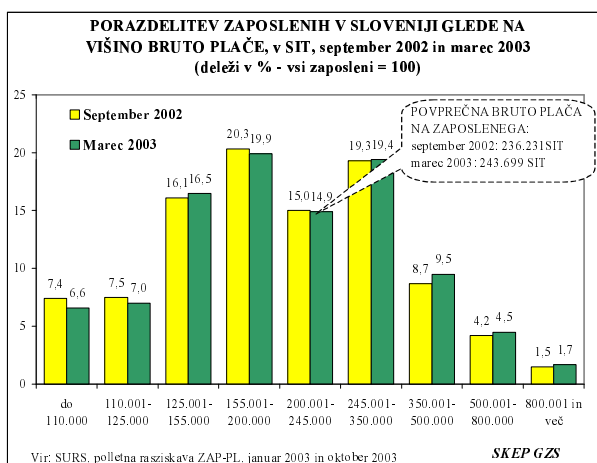
odstotka realno). Dinamika rasti mase čistih izplačanih plač je bila v gospodarskih družbah v prvih devetih mesecih leta nekoliko počasnejša kot v povprečju – masa izplačanih plač je bila v tem času realno za 2 odstotka višja.

Gibanje mase izplačanih čistih plač, 2003 (I-IX)

	Nominalna rast v %	Realna rast v %
	I - IX 03 I - IX 02	I - IX 03 I - IX 02
Skupaj	8,2	2,3
Gospodarske družbe (brez fin. posred. in zav.)	7,9	2,0
Finančno posredništvo	5,0	-0,1
Zavarovalništvo	14,6	8,3
Izobraževanje, zdravstvo, soc. varstvo, kulturne in športne dej.	7,4	1,5
Javna uprava, obramba, obvezno soc. zavar., združenja in organizacije	12,4	6,2

Vir: Agencija RS za plačilni promet, oktober 2003

Konec oktobra 2003 je Statistični urad objavil podatke o **distribuciji zaposlenih po plačnih razredih** za marec 2003. Meje razredov so v primerjavi s septembrom 2002 ostale nespremenjene in podatki so tako neposredno primerljivi. Marca 2003 je 64,5 odstotka zaposlenih prejelo plačo, nižjo od povprečne bruto plače v Sloveniji, 35,5 odstotka pa večjo. Plačo, nižjo ali enako minimalni plači je prejelo 2,8 odstotka vseh takrat zaposlenih oseb ali za 0,2 odstotne točke več kot septembra 2002, kar je posledica predvsem povišanja minimalne plače s 101.611 SIT na 103.643 SIT v decembru 2002. V spodnjem plačnem razredu (do 110.000 SIT bruto) je bilo marca 2003 6,6 odstotka vseh zaposlenih (septembra 2002 7,4%), v razredu z nad 650.000 SIT pa 3,2 odstotka zaposlenih (septembra 2002 le 2,9%). V razredu od 215.000 SIT do 260.000 SIT bruto, kamor spada povprečna bruto plača za marec 2003 (243.699 SIT), je bilo 13,3 odstotka zaposlenih, med 245 in 350 tisoč SIT bruto plače pa je prejelo 19 odstotkov zaposlenih.

Po statistiki AJPES je bilo julija 2003 v Sloveniji 16.641 prejemnikov minimalne plače, avgusta pa kar 25.171, kar je posledica z Dogovorom o politiki plač določenega povišanja minimalne plače v tem mesecu s 103.643 SIT na 110.643 SIT (za 6,4 odstotka). Po **kolektivnih pogodbah** je avgusta 2003 prejelo plačo 574.103 zaposlenih, po **individualnih pogodbah** pa 23.086 zaposlenih.

13. DOHODKOVNA POLITIKA, REFORME

Na osnovi **Dogovora o politiki plač za obdobje 2002-2004** so se avgusta letos uskladile izhodiščne plače ter minimalna plača. **Izhodiščne plače** za avgust 2003 so se povečale za **3,2 odstotka**, **minimalna plača** pa še dodatno za rast bruto domačega proizvoda v letu 2002 (3,2%), skupaj za **6,5 odstotka** in je od avgusta znašala 110.380 SIT.

Naslednja uskladitev izhodiščnih plač in minimalne plače bo za **december 2003**, in sicer za razliko med 100-odstotno rastjo cen življenjskih potrebščin v obdobju januar – november 2003 (v kateri ni upoštevan vpliv rasti cen alkoholnih pijač in tobačnih izdelkov – kar je doslej do oktobra 3,9%) in realiziranim povečanjem iz avgusta 2003 (3,2%).

USKLADITVE	Izhodiščna plača	Minimalna plača
Skupaj 2000 (3)	6,2%	11,4%
Skupaj 2001 (2)	9,1%	14,1%
Skupaj 2002 (3)	9,1%	12,4%
Avgust 2003	3,2%	6,5%

() letno število uskladitev

Od leta 2004 naprej Dogovor implicitno predvideva usklajevanje izhodiščnih plač na način, ki bi upošteval **rast cen življenjskih potrebščin, razmerje med EUR in SIT ter rast cen v nekaterih državah EU**, ki so naše najpomembnejše zunanjetrgovinske partnerice. Dejanska formula usklajevanja za sektor gospodarstva s samim Dogovorom še ni določena, vendar bodo pogajanja socialnih partnerjev na to tematiko sledila v bližnjem obdobju. Dogovorjena plačna politika kot cilj (tako v zasebnem kot v javnem sektorju) utemeljuje zaostajanje rasti realne bruto plače na zaposlenega za rastjo produktivnosti dela. Tudi vlada in Banka Slovenije poudarjata pomen deindeksacije plač, saj bo fleksibilnost trga dela (natančneje plač) po vstopu v ERM II eden izmed dveh možnih instrumentov (poleg fiskalne politike) za absorpcijo eventualnih

asimetričnih šokov, v kolikor se hočemo izogniti večjemu povečanju brezposelnosti.

V prihajajočem obdobju pa bodo socialni partnerji nadaljevali tudi pogajanja o **kolektivnih pogodbah**. Gospodarska zbornica Slovenije je ostalim socialnem partnerjem že posredovala z delodajalske strani usklajen predlog prenovljene Splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo, saj naj bi bila ta temelj vseh nadaljnjih kolektivnih pogajanj.

V jesenskih mesecih so socialni partnerji v okviru Ekonomsko socialnega sveta razpravljali tudi o **zdravstveni reformi**. Predlog Ministrstva za zdravje med drugim predvideva ukinitvev prostovoljnih dopolnilnih premij za zdravstveno zavarovanje za zaposlenega ter prenos le teh v obvezno zdravstveno zavarovanje kot dodatni prispevek zaposlenega v višini 1,95 odstotka njegove bruto plače. Posledično bi to povzročilo dodatno obremenitev ne le za posameznega zaposlenega, temveč tudi delodajalčevega stroška dela, saj so precej verjetni pritiski po ohranjanju neto plače na enaki ravni. Gospodarska zbornica se je tudi s stališči upravnega odbora odločno izrekla, da ne podpira nikakršnega povečevanja prispevnih stopenj, kar je v skladu tudi s Socialnim sporazumom 2003-2005. Vsi socialni partnerji pa se strinjajo, da je potrebno celostno oceniti učinke predlagane reforme ter upoštevati že dane pripombe in se šele opredeliti do zdravstvene reforme.

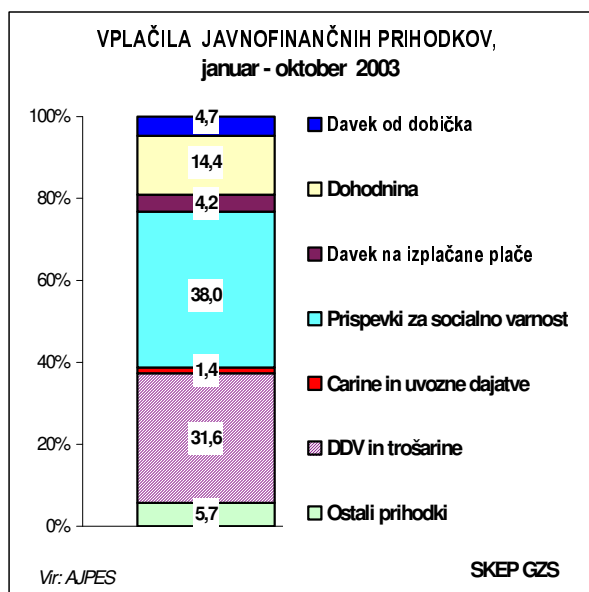
Sredi julija letos je vlada v okviru **davčne reforme** pripravila prvi predlog novega **zakona o dohodnini**. Predlagana je spremenjena lestvica za odmero, ki je v primerjavi z dosedanjo precej bolj progresivna in ima en dohodninski razred manj. Povišanje splošno priznane olajšave naj bi razbremenilo predvsem zavezance v spodnjih dohodkovnih razredih. Po naših prvih izračunih naj bi bila obremenitev zavezancev v najnižjem razredu dejansko nekoliko manjša, vendar se s spremembami v davčni lestvici obeta, da bo v spodnji razred uvrščen precej manjši del zavezancev kot doslej. S povečano progresijo se bo po naši oceni v masi povečala obremenitev tistega dela zavezancev s srednjo in visoko izobrazbo, ki nosijo glavno breme prestrukturiranja in so nosilci gospodarskega razvoja. S predvideno razširitvijo davčne osnove (obresti...) in kroga zavezancev (nerezidenti), pa tudi glede na predlagane omejitve glede posebnih olajšav, olajšav

za študente ter vrste drugih novosti glede usklajevanja zneskov olajšav in osnov je težko predvideti, da bi se priliv državi iz naslova dohodnine dejansko res zmanjševal. Ocenjujemo celo, da bi uveljavitev vseh predlaganih sprememb dejansko lahko generalno povečala davčno breme in vplivala ne samo na višje stroške dela, ampak tudi na zmanjšanje kupne moči. Celovite izračune pa lahko pripravi le predlagatelj, ki razpolaga z ustreznimi podatki.

14.DAJATVE IN JAVNE FINANCE

a) Javnofinančna gibanja

Javno finančne statistike kažejo, da so bili **prihodki** iz tega naslova v desetih mesecih letos v primerjavi z enakim obdobjem lani nominalno za 15,9% oz. realno za 9,6% višji. Absolutno so znašali 1.971,7 milijarde tolarjev. Primerjava gibanj strokovno ni povsem korektna, saj so bili javno finančni prihodki januarja 2002 (DDV in trošarine) nižji zaradi podaljšanega proračunskega leta 2001. Primerjava po odpravi te anomalije (anuliranje vpliva podaljšanega proračunskega leta 2001 in njegovega vpliva na leto 2002) pokaže 11,9% nominalno rast javno finančnih prihodkov v desetih mesecih letos glede na enako obdobje lani oz. 5,9 odstotno realno rast. Oktobra 2003 so javno finančni prihodki realno porasli za 2,2% in so znašali 208,7 milijarde tolarjev.

Javnofinančni prihodki, januar – oktober 2003

	I-X 2003 mlrd SIT	Nominalni indeksi		Realni indeksi		Struktura v %	
		I-X 03 I-X 02	X 03 IX 03	I-X 03 I-X 02	X 03 IX 03	I-X 2002	I-X 2003
Davek od dobička	92,5	143,8	87,9	136,1	87,6	3,8	4,7
Davek na plače	82,7	115,6	41,5	109,4	41,4	4,2	4,2
Dohodnina	284,1	110,5	98,8	104,5	98,5	15,1	14,4
DDV in trošarine	622,8	126,9	107,3	120,1	107,0	28,8	31,6
Prispevki za soc. varnost	749,9	108,4	101,7	102,6	101,4	40,7	38,0
Carine in uvozne dajatve	27,5	107,4	119,3	101,6	118,9	1,5	1,4
Ostali prihodki	112,3	112,2	176,9	106,1	176,4	5,9	5,7
Skupaj	1.971,7	115,9	102,5	109,6	102,2	100	100

Vir podatkov: AJPES, preračuni GZS

V desetih mesecih letos na enako obdobje lani so realno porasle vse vrste prihodkov. Prihodki davka od dobička pravnih oseb so bili v tem obdobju realno večji za 36,1%. To je predvsem posledica poročena tega davka za leto 2002 in sprememb slovenskih računovodskih standardov, ki so povečali davčno osnovo; po drugi strani pa tudi boljši rezultati pomenijo večjo davčno osnovo in več davkov iz tega vira. Delež teh prihodkov v vseh javno finančnih prihodkih znaša v desetih mesecih letos 4,7% glede na enako obdobje lani, ko je znašal 3,8%. Dohodnina je realno večja za 4,5%, obvezni prispevki za zdravstveno zavarovanje za 2,5%, pokojninsko in invalidsko zavarovanje za 2,6%, za zaposlovanje in porodniško varstvo za 2,1%. Ta gibanja zmanjšujejo našo konkurenčnost in posredno tudi davčno osnovo. Hitrejša realna rast davkov in prispevkov od rasti produktivnosti in BDP pomeni zmanjšanje konkurenčnosti gospodarstva.

DDV in trošarine 2000 - 2003

v mlrd SIT	DDV po obračunu	DDV od uvoza	Trošarine	Skupaj
2000*	153,2	284,0	134,6	571,8
2001*	140,3	329,3	166,9	636,5
2002	107,0	348,7	171,2	627,0
Jan 03	11,6	34,8	15,9	62,3
Feb 03	13,8	29,7	2,8	46,3
Mar 03	4,3	38,1	23,9	66,3
Apr 03	7,0	41,8	14,0	62,8
Maj 03	(0)	38,2	16,0	54,2
Jun 03	7,7	39,4	17,4	64,5
Jul 03	15,6	38,9	19,0	73,5
Avg 03	8,7	37,1	7,4	53,2
Sept 03	4,8	32,7	30,0	67,5
Okt 03	12,0	42,8	17,7	72,5

Vir podatkov: AJPES; * podaljšano proračunsko leto

V desetih mesecih letos so prihodki DDV in trošarin znašali 622,8 milijarde tolarjev, kar predstavlja 31,6% vseh javno finančnih prihodkov, v enakem obdobju lani pa le 28,8%. Izkazujejo tudi visok 20,1% realni porast. V zadnjih treh mesecih so gibanja skupnih prihodkov DDV in trošarin nihala, predvsem zaradi prihodkov trošarin in davka na dodano vrednost po obračunu.

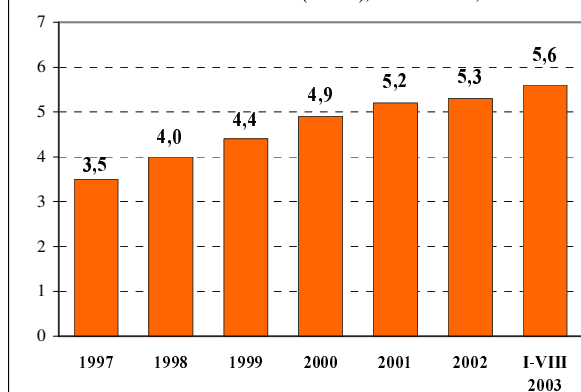
Davek na izplačane plače 1996 – 2003

Obdobje	Masa plač (mlrd SIT)	Davek na plače (mlrd SIT)	Povprečna stopnja davka – ocena (%)
1996*	452,8	15,0	3,3
1997	965,1	34,1	3,5
1998	1.054,2	42,2	4,0
1999	1.174,6	51,6	4,4
2000	1.320,8	64,1	4,9
2001	1.506,6	79,3	5,2
2002	1.670,0	89,2	5,3
2003**	1.170,5	65,7	5,6

Vir podatkov: AJPES in SURS, preračun GZS * II. polletje ** I.-VIII.

Prihodki davka na plače vseskozi od njegove uvedbe izkazujejo visoko realno rast. V desetih mesecih letos na enako obdobje lani kar 9,4%. Strukturni delež teh prihodkov v vseh javno finančnih prihodkih v desetih mesecih letos znaša 4,2%. Povprečna stopnja davka na plače se je – po oceni – tudi letos povečala in znaša v desetih mesecih že 5,6%. Z vidika mednarodne konkurenčnosti ta davek in siceršnja obremenitev faktorja delo pomeni negativni vpliv. Podatki potrjujejo, da je ta davek predvsem fiskalni inštrument za polnjenje proračuna, ne pa inštrument ekonomske politike.

POVPREČNA STOPNJA DAVKA NA IZPLAČANE PLAČE - (ocena), 1997 - 2003, v %

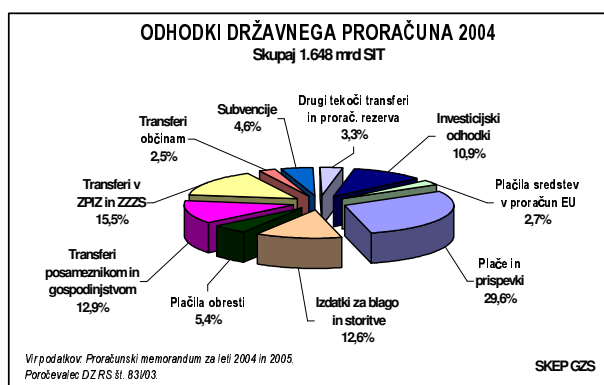

Vir: AJPES in SURS, preračun GZS

SKEP GZS

b) Javnofinančna politika

Vlada je oktobra predlagala spremenjeni **državni proračun** za leto 2004 in državni proračun za leto 2005. Hkrati je predložila še sklop drugih dokumentov: proračunski memorandum za leti 2004 in 2005, program za učinkovit vstop v EU, načrt nabav in gradenj v 2004 in 2005, skupni kadrovski načrt, predlog zakona o izvrševanju proračuna, program finančnih načrtov skladov socialnega zavarovanja in predlog odloka o programu prodaje državnega finančnega in stvarnega premoženja za leti 2004 in 2005. Prihodki spremenjenega državnega proračuna za leto 2004 bodo znašali 1.555,2 milijard tolarjev, odhodki pa 1.647,6 milijard tolarjev. To je skupaj s sredstvi za proračun Evropske unije realno za 6,2% več na strani prihodkov in za 7,3% več na strani odhodkov v primerjavi z oceno sredstev proračuna za leto 2003.

Po predlaganih spremembah so se glede na **odhodke** po veljavnem državnem proračunu za leto 2004 povečala sredstva za domače obresti, subvencije, transfere v pokojninsko in invalidsko blagajno ter sredstva za investicije in investicijske transfere, zmanjšala pa sredstva za izdatke za blago in storitve, za rezerve ter za transfere gospodinjstvom in občinam.

Za leto 2004 je predvideno – skupaj s sredstvi EU – realno povečanje konsolidiranih javnofinančnih prihodkov za 4,8% in odhodkov za 5,2%, kar je več od predvidene 3,6% rasti BDP. Javnofinančni **primanjkljaj** bo predvidoma znašal 1,7% BDP.

Konsolidirana bilanca javnega financiranja 2003 – 2005

Delež v % BDP	Ocena 2003	Napoved 2004	Napoved 2005
JF prihodki	41,8	42,5	43,2
JF odhodki	43,3	44,2	44,8
JF primanjkljaj	1,5	1,7	1,6

Vir podatkov: MF in UMAR

Napovedovanje javnofinančnih **parametrov za leto 2005** ni odvisno samo od makroekonomskih podlag, pač pa tudi od predvidenih strukturnih reform, saj se bodo v letu 2004 predvidoma končale razprave o spremembah davčnega in zdravstvenega sistema. Od sprejetih rešitev bo odvisna struktura in obseg obveznih dajatev pa tudi struktura javne porabe. Vse to bo vplivalo na narodnogospodarske bilance; po sedaj znanih predlogih se lahko spremeni tudi razmerje med javno in zasebno porabo. Predlagani proračunski dokumenti za leto 2005 že vsebujejo nekatere predvidene sistemske spremembe, kar se odraža tudi v napovedanem deležu javnofinančnih prihodkov in odhodkov konsolidiranih bilanc za 2005.

Predvidena **davčna reforma** sedaj zajema davek od **dohodkov pravnih oseb** in dohodnino. Sedanje usmeritve pomenijo povečanje davčne osnove in zmanjšanje davčnih olajšav pri davku od dohodkov pravnih oseb ter davčno nižjo obremenitev nizkih plač z dohodnino. Gospodarstvo pa pričakuje, da se hkrati bistveno zniža tudi **davek na plače**, sicer se bo konkurenčnost gospodarstva močno poslabšala. Tudi predlagana zdravstvena reforma bi pomenila z javnofinančnega vidika dodatno javnofinančno obremenitev stroškov dela.

15. KAPITALSKI IN NEPREMIČNINSKI TRG

a) Kapitalski trg

Število izdajateljev in število kotirajočih vrednostnih papirjev na borzi se letos še naprej postopno znižuje, zlasti pri delnicah, ki so bile izdane tekom privatizacijskega procesa. Konec oktobra 2003 se je število kotirajočih **vrednostnih papirjev** skrčilo na **253**, število izdajateljev pa na 186. Na borzi je oktobra letos kotiralo **93 obveznic**.

Izdajatelji, število kotirajočih papirjev in število borznih članov, 2000 – 2003 (X)

	2000	2001	2002	oktober 2003
Št. izdajateljev	225	221	198	186
Št. vred. papirjev, od tega:	267	271	265	253
a) Delnice	154	156	139	130
b) Obveznice	68	76	92	93
c) Drugo*	45	39	34	30
Št. članov borze	34	31	27	27

* delnice PID-ov in investicijskih družb itd.

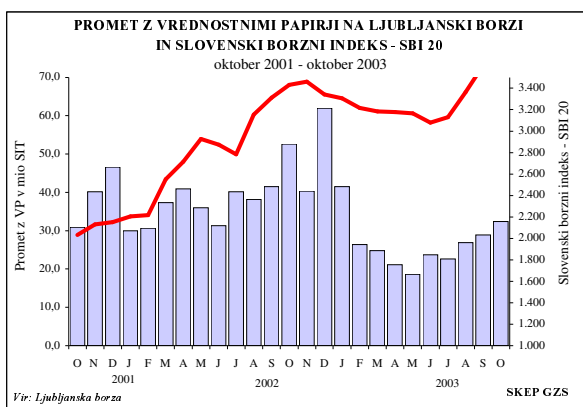
Vir: Ljubljanska borza

Skupni obseg prometa z lastniškimi in dolžniškimi vrednostnimi papirji je od decembra 2002 do maja 2003 izrazito upadal. V razdobju od junija do avgusta 2003 je nihal na nizki ravni, od julija 2003 pa je borzni promet nekoliko naraščal. Povprečni

mesečni promet v prvih desetih mesecev letos je znašal 22,3 milijarde SIT, samo oktobra pa 32,4 milijarde SIT, kar je sicer še vedno za 41% manj kot oktobra lani. V oktobru 2003 so bile **najbolj prometne** delnice Krke, Petrola, Mercatorja, Luke Koper in Pivovarne Laško, ki so predstavljale kar 55% prometa z delnicami.

Delež trgovanja s svežnji v celotnem prometu je letos višji kot lani, ko je bil 44 odstoten. Julija letos je bil celo 59 odstoten, oktobra pa 51 odstoten, kar je podobno kot v prejšnjih letih, ko se je gibal med 56-58 %. Strukturni **delež trgovanja z obveznicami** na Ljubljanski borzi se vztrajno povečuje. Likvidnost obveznic narašča, vendar je asimetrična po posameznih obveznicah. Delež trgovanja z obveznicami je lani znašal 23%, **v prvih desetih mesecih 2003 pa že 40%**; v septembru in oktobru na primer, je znašal delež trgovanja z obveznicami »le 33%«.

Promet na trgu vrednostnih papirjev se je v prvem letošnjem četrtletju realno zmanjšal za 11%, po medletni stopnji, v drugem četrtletju se je še bolj krčil, v tretjem je okrevал. Kumulativno je bil v prvih desetih mesecih 2003 glede na primerljivo lansko razdobje promet na borzi **realno kar za 33% manjši**, na **nepremičninskem trgu pa za 13%** (januar-avgust). **Kapitalski trg** (tujih valut) v menjalnicah je letos v rahlem nazadovanju: po oceni glede na preteklo leto vsaj za 1%, ali celo več, saj promet v menjalnicah čedalje bolj služi le turističnim namenom.

Slovenski borzni indeks SBI20 je dosegel konec oktobra 2003 nov zgodovinski rekord, ko je znašal 3.657 točk. **Nominalni donos delnic** v zadnjih dvanajstih mesecih oziroma desetih mesecih je znašal **6,61% in 9,48%**. To pomeni, da so znašali realni donosi v delnice v zadnjih dvanajstih mesecih (oktober/oktober) 2,1% na letni ravni, v desetih mesecih letos pa dobrih 6% na letni ravni. Nominalni donos delnic, merjen z indeksom SBI20, je znašal v letu 2001 19%, v letu 2002 pa 55%.

Nominalni donos delnic, merjen s **panožnimi indeksi**, je znašal v zadnjih 12 mesecih med 9,75 % in 22,6% letno, kar pomeni, da so znašali **realni donosi med 6% in 17%**. Nominalni donosi v prvih desetih mesecih letos (jan-oktober) po panogah so bili: v trgovini 9,4%, v kemiji 9,75%, v dejavnosti hrana in pijača 12,6%, v nafti in plinu 19% in transportu celo 22,6%.

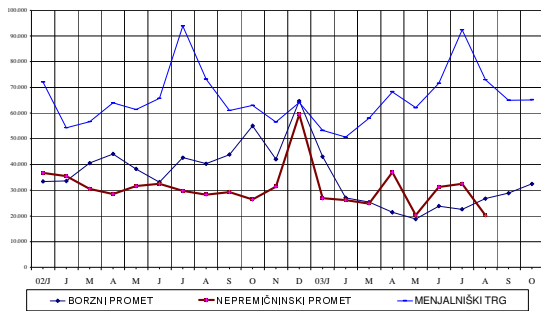
Indeks **tečajev obveznic (BIO)** je konec 2002 znašal indeks 110,96, konec aprila 2003 pa je znašal že 114,38 in konec oktobra 116,67. Tudi indeks BIO je s tem dosegel svojo rekordno vrednost. **V zadnjih dvanajstih mesecih (avgust/avgust) je BIO indeks pridobil 6,6%**. Največ prometa na borznem trgu je bilo z obveznicami Slovenskega odškodninskega sklada (SOS2) ter državnimi obveznicami Republike Slovenije (zlasti 53.izdaje).

Občutna rast cen delnic na ljubljanski borzi v obdobju avgust-november 2003 je spodbujena z dobrimi poslovnimi rezultati kotirajočih družb v zadnjem letu ter pozitivnimi pričakovanji o prihodnjem poslovanju. Zdi se, da k rasti prispeva tudi prilagajanje portfelja vzajemnih skladov. Naložbe vzajemnih skladov so pretežno v kotirajočih delnicah na borzi. K nadaljnji rasti delnic bo lahko prispevala tudi odločitev o vključitvi Slovenije v ERM2 in odločitev o letu vstopa v EMU (leto 2007).

Obseg pritokov **tujih neposrednih naložb** v letu 2003 v Slovenijo naj bi znašal po oceni Banke Slovenije okrog 3,4% BDP, v letu 2004 pa okrog 3,0%. V prvih desetih mesecih je pritek tujih neposrednih naložb še vedno pod pričakovanji. **Nerezidenti** so konec 2002 leta posedovali 19,7% delnic od tržne kapitalizacije na Ljubljanski borzi, konec oktobra letos pa 5,94%. To pa ne pomeni, da se tuji umikajo iz naložb v slovenskih podjetjih. Nasprotno, tudi v 2003 imamo pozitiven pritek tujih naložb v naša podjetja. Padec v odstotnem deležu je posledica umika tistih delnic iz borzne kotacije, nad katerimi je bil že realiziran prevzem (s strani tujih družb npr. Lek).

Celotna **tržna kapitalizacija** na Ljubljanski borzi (delnic in obveznic) je znašala decembra 2002 že 2.174 milijard SIT, oktobra 2003 pa 2.296 milijard SIT. To je lani predstavljalo v razmerju do BDP okrog 40% (v 2001.letu 31%), letos pa se je znižalo na okrog 39% BDP. Na podlagi prometa in tržne kapitalizacije v prvih desetih mesecih 2003 ocenjujemo, da investitorji lahko normalno umaknejo svoje naložbe iz slovenskih vrednostnih papirjev v dobrih osmih letih.

Obseg prometa na treh kapitalskih trgih
(po stalnih cenah iz avgusta 2003)

b) Nepremičninski trg

Obseg prometa na nepremičninskem trgu je v 2002 znašal letu 375 milijard SIT. Ugodna 9 odstotna realna rast nepremičninskega trga v letih 2001-2002 se je v prvem letošnjem četrtletju ustavila. V prvih osmih mesecih je bil **realni obseg transakcij (brez novogradenj in najema) na nepremičninskem trgu za 13% nižji**. Gospodinjstva oziroma fizične osebe so letos trgovale za okrog 5% realno več kot lani. Izrazito pa se zmanjšuje povpraševanje po lastnih nepremičninah s strani podjetij (-31%). Zdi se, da je padec povpraševanja na nepremičninskem trgu v prvih osmih mesecih 2003 posledica visoke sezone v decembru 2002, ko je znašal obseg ocenjenih kupoprodaj kar 57 milijard SIT in posledica spremembe Zakona o davku na dobiček pravnih oseb. Po novem so davčne olajšave za investiranje v nepremičnine za podjetja manjše. **Povprečna cena najema poslovnega prostora v Sloveniji je 10 evrov/m² na mesec**, v ekstremnih primerih znaša tudi 22 evrov/m².

Iz podatkov o zavezancih DPN je vidno, da je bilo v prvih osmih mesecih **kar 44% transakcij** iz naslova kupoprodaj v **osrednje-slovenski regiji**, od tega 33 strukturnih točk znotraj mesta Ljubljane, preostalih 67% pa pride na drugih 11 statističnih regij: na podravsko 13% (zaradi Maribora), 10% na obalno-kraško, savinjsko 8%. Vse druge so imele letos med 1-3% delež kupoprodaj na nepremičninskem trgu.

V prvem polletju 2003 so se po podatkih SURS (Statistične informacije št. 270) glede na enako obdobje lanskega leta **cene m² na novo zgrajenih stanovanj povečale kar za 24,8%**: od tega pride na gradbeni del 9 odstotkov.

Ob tem velja poudariti, da so se najbolj povečali stroški gradnje m², ki je namenjena **neprofitni graditvi** (od 37%), in sicer pri neprofitnih stanovanjskih organizacijah (54%). Podražitev gradbenih stroškov na m² novega stanovanja za trg je znašala **pri gradbenih podjetjih 6,1-7,6%**, kar je v sorazmerju z inflacijo. Absolutne primerjave cen iz informacije SURS pa nesporno kažejo, da je cena

novozgrajenega m² stanovanja za neprofitno gradnjo še vedno vsaj za 15% nižja od cene stanovanj, zgrajenih za prodajo na prostem trgu.

Postavlja se vprašanje, kje so vzrodi za tako visoko rast cen nekaterih novih stanovanj, še zlasti pri neprofitnih stanovanjskih organizacijah.

Ustavno sodišče je aprila 2003 poseglo v izenačitev vrednost točke za določitev vrednosti stanovanja (in iz tega posledično tudi na izračun višine neprofitne najemnine, praktično za vse kategorije najemnikov). Posledica je bila rast vrednosti točke za določitev vrednosti stanovanja iz 1,92 € na 2,63€, pri čemer gre za precej zapleten izračun. Drugače povedano, glede na odločbo Ustavnega sodišča iz aprila 2003 in novega Stanovanjskega zakona se bodo najemnine od 2003 do 2005 povečale za 22%. Odločba Ustavnega sodišča in novi Stanovanjski zakon sta očitno vplivala na delovanje stanovanjskega trga, kjer se praviloma sklepajo posli z dolgoročnimi posledicami. Zdi se, da so prodajalci novih stanovanj v prvem polletju 2003 že vključili v svoje cenike (anticipirana) pričakovanja o rasti cen najemnin, na podlagi razpoložljivih podatkov o rasti neprofitnih najemnin za 22%.

Kadar se namreč dvigne stanovanjska renta, se praviloma poveča tudi vrednost stanovanj. K dvigu cen novih stanovanj niso toliko prispevali gradbeni stroški, kot pa drugi elementi. Od januarja do decembra 2002 se je t.i. **»indeks razlike v ceni za stanovanjsko gradnjo«**, ki se nanaša na rast cen gradbenih del, in ga izračunava GZS Združenje za gradbeništvo in IGM, **povečal za 4,52%**. V prvih šestih mesecih 2003 se je tovrstni indeks povečal še za 3,77%, kar je pod rastjo inflacije. Kumulativno, za obdobje enega leta in pol znaša rast tovrstnega indeksa +8,4%.

Očitno so se **v strukturi nove cene stanovanj podražili drugi elementi** novih stanovanj: na primer cena zemlje za (neprofitno) gradnjo in drugi stroški, ki ne sodijo v skupino »gradbenih, obrtniških in inštalacijskih del«. SURS je v svoj vzorec opazovanja zajel statistične enote (nova stanovanja) predvsem iz urbanih središč, največ iz Ljubljane, kjer pa so težave s pridobivanjem zazidljivih parcel največje.

Zdi se, da povišane cene stanovanj ne »čistijo« povpraševanja na trgu v celoti. Na prostem trgu novih stanovanj je tako, da še **zdaleč niso prodana vsa na novo zgrajena stanovanja** - po deklariranih cenah - npr. v Ljubljani, še več v Mariboru in tudi drugih mestih. Del kupcev vendarle računa, da bo tudi ponudba SSRS po NSVS vplivala na znižanje sedanjih cen.

DOKUMENTACIJA:

- TABELA 1: **DEVIZNI TEČAJI BANKE SLOVENIJE 1992 - 2003** (*povprečja in razmerja*)
- TABELA 2: **PROMET IN TEČAJI NA PROMPTNEM DEVIZNEM IN MENJALNIŠKEM TRGU 1992 - 2003**
- TABELA 3: **GIBANJE DEVIZNIH TEČAJEV IN CEN**
- TABELA 4: **GIBANJE CEN**
- TABELA 5: **POVPREČNE AKTIVNE OBRESTNE MERE V BANKAH**
- TABELA 6: **POVPREČNE PASIVNE OBRESTNE MERE V BANKAH**
- TABELA 7: **INDEKSI OBSEGA INDUSTRIJSKE PROIZVODNJE IN ZAPOSLENIH OSEB PO INDUSTRIJSKIH DEJAVNOSTIH ZA LETO 2002 IN 2003**
- TABELA 8: **PLAČILA ZA INVESTICIJE PO DEJAVNOSTIH**
- TABELA 9: **TURISTIČNI OBISK IZ NAJPOMEMBNEJŠIH IZVORNIH TURISTIČNIH DRŽAV I-IX 2003**
- TABELA 10: **POVPREČNA PLAČA NA ZAPOSLENEGA V SLOVENIJI**
- TABELA 11: **PORAZDELITEV ZAPOSLENIH GLEDE NA VIŠINO BRUTO PLAČE, 2003 - marec**
- TABELA 12: **TRIMESEČNA POSLOVNA PRIČAKOVANJA SLOVENSКИH PODJETIJ INDUSTRIJE, TRGOVINE IN DRUGIH STORITEV, V LETIH 1999 – 2003** (po četrtletjih, saldo odgovorov)
- TABELA 13: **POSLOVNI POLOŽAJ – OCENE TRENUTNEGA IN PRIČAKOVANEGA POSLOVNEGA POLOŽAJA V LETIH 1998 – 2003**
- TABELA 14A: **LETNA POVPREČJA OCEN POSLOVNEGA POLOŽAJA, 1994** (Saldo odgovorov v ocenah in napovedih (»dobro/izboljšanje« - »slabo/poslabšanje«))
- TABELA 14B: **LETNA POVPREČJA TRIMESEČNIH POSLOVNIH PRIČAKOVANJ PODJETIJ V LETIH 1993 – 2003** (saldo odgovorov v prognozah za naslednje trimesečje »izboljšanje« - »poslabšanje«)
- TABELA 15: **EUROCHAMBRES' ECONOMIC SURVEY – LETNA POSLOVNA PRIČAKOVANJA SLOVENSКИH PODJETIJ, september 2003 in september 2002**
- TABELA 16: **IZBRANI KAZALCI KONJUNKTURE ZA EVROPSKE DRŽAVE V LETIH 2002 – 2004.** Ocene in prognoze za nekatere pomembne slovenske partnerje in konkurente, realne stopnje rasti v %
- TABELA 17A: **GIBANJE CEN SUROVIN NA SVETOVNIH TRGIH ZA GLAVNE BLAGOVNE SKUPINE 2002 – 2004, v USD** (*v USD, stopnje rasti glede na preteklo leto, pri četrtletnih podatkih glede na preteklo četrtletje*)
- TABELA 17B: **GIBANJE CEN SUROVIN NA SVETOVNIH TRGIH ZA GLAVNE BLAGOVNE SKUPINE 2002 – 2004, v EUR** (*v EUR, stopnje rasti glede na preteklo leto, pri četrtletnih podatkih glede na preteklo četrtletje*)
- TABELA 18: **GIBANJE CEN POSAMEZNIH SUROVIN NA SVETOVNIH TRGIH 2002-2004/05** (*v USD, stopnje rasti glede na preteklo leto, pri četrtletnih podatkih glede na preteklo četrtletje*)
- TABELA 19: **IZBRANI KAZALCI KONJUNKTURE ZA SLOVENIJO IN MEDNARODNO OKOLJE, v letih 2002 – 2004, Ocene in prognoze SKEP GZS – november 2003**
- TABELA 20: **SLOVENSKE REGIJE – PRIMERJAVA Z EU-15 ZA BRUTO DOMAČI PROIZVOD NA PREBIVALCA PO STANDARDU KUPNE MOČI (PPS), 1997 – 2001** (indeks ravni EU-15=100)

Dodatek:

PRIKAZ TEKOČIH TRENDOV ZA KLJUČNE KONJUNKTURNE PODATKE
CURRENT INDICATORS OF SLOVENIAN ECONOMY

**GOSPODARSKA ZBORNICA
SLOVENIJE**

SKEP - SLUŽBA ZA KONJUNKTURO IN EKONOMSKO POLITIKO

November 2003

**TABELA 19: IZBRANI KAZALCI KONJUNKTURE ZA SLOVENIJO IN MEDNARODNO OKOLJE,
v letih 2002 – 2004, Ocene in prognoze SKEP GZS – november 2003**

	2002	2003 Ocena	2004 Napoved
Gospodarska rast - BDP, realne stopnje rasti v %	2,9	2,8	3,5
Zasebna poraba, realne stopnje rasti v %	1,1	2,1	2,4
Javna poraba, realne stopnje rasti v %	2,5	4,0	4,0
Investicijska poraba, realne stopnje rasti v %	1,3	5,6	7,2
Izvoz blaga in storitev, realne stopnje rasti v %	6,5	3,8	5,2
Uvoz blaga in storitev, realne stopnje rasti v %	4,9	4,9	6,0
Zaposlenost, stopnje rasti v %	0,6	0	0,2
Povprečna bruto plača na zaposlenega, realne stopnje rasti v %	2,0	2,0	2,3
Standardizirana stopnja brezposelnosti po definiciji ILO, v %	6,4	6,6	6,6
Stopnja brezposelnosti (registrirani brezposelni /aktivno prebivalstvo), v %	11,6	11,3	11,3
Cene - letno povprečje	7,5	5,7	4,5
Cene –december/december	7,2	5,1	4,5
Kratkoročne obr. mere (3-m za zakladne menice) - nom. raven, povprečje	8,7	6,8	5,7
Kratkoročne obrestne mere bank (za podjetja) - nom. raven, povprečje	13,2	10,7	8,7
Dolgoročne obrestne mere bank (za podjetja) –nom. raven, povprečje	15,6	12,6	10,2
Javno finančni primanjkljaj, delež v BDP, v %	-3,0	-1,5	-1,7
Saldo tekoče plačilne bilance, delež v BDP, v %	1,7	0,3	0
Tečaj SIT/1EUR - letno povprečje	226,2	234	240
Tečaj SIT/1USD - letno povprečje	240,2	209	212
Razmerje 1EUR = ... USD - letno povprečje - predpostavke	0,94	1,12	1,13
Cena nafte, USD/sodček - predpostavke	25,0	28,0	25,0
Rast cen za evro področje –letno povprečje	2,1	2,0	1,7
Rast cen AC-10 –letno povprečje	3,2	2,0	3,0
Gospodarska rast v državah EU-15 - realna rast BDP, v %	1,1	0,7	2,0
Gospodarska rast v Nemčiji - realna rast BDP, v %	0,2	0	1,7
Gospodarska rast v državah EU-25 - realna rast BDP, v %	1,1	0,8	2,0
Gospodarska rast v državah AC-10 - realna rast BDP, v %	2,3	3,1	3,8
Gospodarska rast v ZDA - realna rast BDP, v %	2,4	2,3	3,4
Gospodarska rast na Japonskem - realna rast BDP, v %	0,2	1,8	1,4
Obseg svetovne trgovine - realne stopnje rasti v %	3,0	3,7	6,3
Bruto domači proizvod - BDP, v mlrd SIT - tekoče cene	5.276		
Bruto domači proizvod - BDP, v mlrd EUR - tekoči tečaji	23,3		
Bruto domači proizvod - BDP, v mlrd USD - tekoči tečaji	22,0		
BDP/prebivalca, v EUR - tekoči tečaji	11.690		
BDP/prebivalca, v USD - tekoči tečaji	11.008		
BDP/prebivalca, po kupni moči v PPS (ocena) *	17.700		

Viri: 2002:: SURS, Banka Slovenije, Evropska komisija; 2003-2004 ocene in napovedi SKEP GZS, oktober 2003 in AIECE inštituti, oktober 2003; EU-15 Evropska komisija, oktober 2003

* Eurostat, avgust 2003, BDP/prebivalca po PPS – Purchasing Power Standards; predvidena je skorajšnja revizija